

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΕΤΟΣ Α^{ον}

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ
16 - ΟΔΟΣ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ - 16
1915

(Εἰς τὸ 1ον ἔτος τῆς 'Ι. Ἐπ. εἰς τὸ φύλλον 2 καὶ 4 ἀρχίσασμεν μίαν βιογραφίαν τοῦ Ραββὶ Ἀκκιβὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ συμπληρώσωμεν σήμερον ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ ἐξωφύλλου τὴν συμπληρώνομεν.)

(Ὅρα φυλλ. 2 καὶ 4)

Ὁ Ρ. Ἀκκιβὰ ἦτο μετριόφρων, δημοσία προσήχετο συντόμως ἐδίδασκε τὴν λιτότητα καὶ κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς ὡς προτιμητέαν ἀπὸ τὸ προστρέχειν εἰς τὴν δημοσίαν ἀγαθοεργίαν. Μέγας ὢν νομομαθὴς ἦτο ἐναντίον τῆς θανατικῆς ποινῆς εἰπὼν ὅτι ἐὰν ἦτο δικαστὴς οὐδέποτε ἤθελε καταδικάσει κανένα εἰς θάνατον. Ἦτο ἐλεήμων, ὠνόμαζε δολοφόνον τὸν δυνάμενον καὶ μὴ βοηθοῦντα τοὺς ἀσθενεῖς. Ἐξέτιμα τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου καὶ ὠνόμαζε πλούσιον τὸν ἔχοντα γυναῖκα φρόνιμον καὶ ἔντιμον. Ἡ καταστροφή τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰ παθήματα τοῦ λαοῦ του δὲν τὸν ἀπεθάρρυναν, ἐλπίζων ἀραδάντως εἰς τὴν λύτρωσιν τοῦ Ἰσραήλ. Τὸ ἄσμα ἀσμάτων ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν του ὡς σύμβολον τῆς αἰωνίου πίστεως τοῦ Θεοῦ μετὰ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰσραήλ. Εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ραββὶ Ἀκκιβὰ, οἱ διωγμοὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπέβησαν ἀφόρητοι ἐναντίον τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν Ἰουδαϊζόντων οἱ ὅποιοι ἦσαν πολυάριθμοι, ἰδίᾳ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ. Ἐπὶ Νέρβα καὶ τὴν πρώτην δεκαετίαν τοῦ Τραϊανοῦ ἔζησαν ἡσυχώτερον. Ἀλλ' ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Πάρθους, ἐξεδικήθησαν σκληρῶς καὶ τῶν Ἑβραίων οἱ ὅποιοι συνηγωνίσθησαν μετὰ τοὺς πρώτους. Καὶ οἱ διωγμοὶ αὐτοὶ υπέθαλπον τὴν στάσιν ἢ ὁποῖα ἐντὸς ὀλίγου ἐξερράγη εἰς διάφορα μέρη τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, ἐν τῇ Κυρηναϊκῇ, Αἰγύπτῳ, Μεσοποταμίᾳ. Μετὰ αἱματηροῦς ἀγῶνας, οἱ Ῥωμαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Ἑβραίους καὶ ἔδωσαν τὴν ἰσχυρὰν σημασίαν εἰς τὴν νίκην των ὡστε ἐχάραξαν μετὰ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν: Assiria et Palestina sub potestate populi romani redactae, senatus consulto. Ὁ Ραββὶ Ἀκκιβὰ ἀφήσας τὸ σπουδαστηρίον του ἀνεμίχθη εἰς τὸ ἐθνικὸν κίνημα τὸ ὁποῖον κατεστάλη προσωρινῶς ἀλλὰ δὲν ἐσβέσθη. Μετέβη εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἀνατολῆς ἵνα τοὺς ἐκεῖ διεγείρῃ ὑπὲρ τῶν ὁμοδόξων τῶν πιεζομένων ὑπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν ζυγῶν. Συνεννόηθη φαίνεται κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μετὰ τὸν Ἑβραῖον ἥρωα Μπαρ Κοχμπά, τὸν ἡρακλείας δυνάμεως, ὑψηλὸν τὸ ἀνάστημα, μεγαλοπρεπῆ τὴν ὕψιν καὶ ἀτρομήτου ψυχῆς. Ὁ Ἀκκιβὰ μετέβη παρὰ τῷ Μπαρ Κοχμπά τὸν ὁποῖον ἐκάρουσε ὡς τὸν ἀναμενόμενον λυτρωτὴν τοῦ Ἰσραήλ. Πανταχόθεν συνέρρεον οἱ ὄπαδοι τοῦ Ἀκκιβὰ καὶ μετ' ὀλίγον ἡ μεγάλη

ἐπανάστασις ἐμελλε νὰ ἐκραγῇ. Εἰς τὴν πρώτην διάδοσιν ἔτρεξεν ὁ διοικητὴς τῆς Παλαιστίνης Ρούφος ὁ ὁποῖος ἠττήθη. Ἐν διαστήματι ἔτους οἱ Ἑβραῖοι κατέκτησαν πενήτηντα πόλεις ὄχυρῶ- μένας καὶ 985 χωρία. Κέντρον τῆς στάσεως ἦτο ἡ πόλις Μπιτέρ ἐν Παλαιστίνῃ, ὅπου ὁ Μπαρ Κοχμπά ἐκυβέρνησε ὡς βασιλεὺς καὶ ἔκοπτε νομίσματα. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς μετὰ δύο ἔτη ἔστειλεν ἐκ Βρετανίας κατὰ τῶν ἀναρτῶν τὸν Σηβήρον τὸν μεγαλειότερον τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν. Ἀλλὰ καὶ οὗτος μὴ τολμῶν νὰ μετρηθῇ μαζύ των ἐν πεδίῳ μάχης, μετεχειρίσθη τὴν τακτικὴν νὰ τοὺς ἐξαντλήσῃ μετὰ ἀψιμαχίας, κατορθώσας νὰ τοὺς κλείσῃ τέλος ἐντὸς τῆς Μπιτέρ. Ἐξαντληθέντες ἐκ τῆς μακρᾶς πολιορκίας, ἐνίκηθησαν τέλος, ἀφοῦ ἔπεσαν περὶ τὸ ἡμίση εκατομμύριον. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ὑπέστησαν τοσαύτας ἀπολείας ὡστε ὁ Ἀδριανὸς δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴν νίκην του μετὰ τὴν συνήθη φράσιν: equidem et exercitus valemus. Ἐκτοτε οἱ διωγμοὶ τῶν Ῥωμαίων ἔγιναν σφοδρότεροι: ἀπηγορεύθη ἡ περιτομή, ἡ μελέτη τοῦ Νόμου, ἡ κατὰ Σάββατον ἀνάπαυσις. Ὁ Ἀκκιβὰ, ὁ ὁποῖος ἐξηκολούθει νὰ διδάξῃ τὸν θεῖον Νόμον συνελήφθη ἀναγνωρισθεὶς ὡς εἰς ἐκ τῶν ὑποκινητῶν τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον διὰ τῆς ἀποσπάσεως τοῦ δέρματος διὰ σιδηρῶν κτενῶν. Ὁ Ἀκκιβὰ υπέστη ἀγογγύσως τὸ μαρτύριον ἀπαγγέλλων τὸ Ἑβραϊκὸν Σύμβολον τῆς πίστεως τὸ Σεμὰ Ἰσραήλ (Ἄκουσον Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, Κύριος εἰς ἐστί). Ὁ δήμιος ἐκκληρῆτος τὸν ἠρώτησε ἐὰν μαγικὸν τι μέσον ἐνίκα εἰς αὐτὸν τὸν φυσικὸν πόνον:— «Ὅχι, καμμίαν μαγίαν. Καθ' ὅλην τὴν ζωὴν μου ἐπόθουν νὰ δεῖξω τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς μου, κατὰ τὸ ρητόν: Καὶ ἀγαπήσῃς Κύριον τὸν Θεόν σου μετὰ ὅλην τὴν καρδίαν καὶ μετὰ ὅλην τὴν ψυχὴν σου... Ἴδου ὅτι ἔφθασεν ἡ ποθητὴ ὥρα· καὶ δὲν πρέπει νὰ χάρω;» Καὶ ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ Ἀκκιβὰ, ἐξέπνευσεν μετὰ τὴν φράσιν: Ἄδοναὶ Ἐχάδ. (Κύριος εἰς ἐστί.)

• ΤΕΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΤΟΣ Α'ΟΝ

Ἐκκλήσεις.

Εἰς τοὺς ἀναγνώστας σελ. 1, 13. Ἀγάπα τὸν πλησίον σ. 65.

Φιλολογία.

Ἡ Ἑβραϊκὴ εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑπὸ τοῦ Δρος Χαγὲς σ. 6, 19. Ἡ Ἑβραϊκὴ εἶναι γλῶσσα ζωντανή; ὑπὸ Χ. σ. 3. Ὁ Ἑβραϊκὸς πολιτισμὸς, ὑπὸ Α. Παναγιωτίδου σ. 2, 35. Ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ὁ Ἑβραϊσμός, ὑπὸ Γ. Καλὸ σ. 17. Ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Χαμουράβη ὑπὸ τοῦ Δρος Σδρ σ. 65, 82, 97. Περιτοπὴ ἐκ τοῦ «Ἰσραήλ» τοῦ Α. Λεροῦ Μπωλιέ σ. 50. Δύο Ἑβραιοελληνικά ποιήματα Ἑβραίων Χαλκίδος, ὑπὸ Μπ. Φόρνη σ. 118. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἑβραϊκῆς, σ. 133. Περὶ ἑλληνοκαραιτικῆς διαλέκτου, ὑπὸ Δανὸν σ. 33. Τὸ κείμενον τοῦ Ἰωσήπου ὑπὸ Ussani σ. 34. Συνέδριον Ἀνατολιστῶν, σ. 23. Γνωμικὰ Ταλμουδ σ. 14.

Ἱστορία.

Ἑβραϊκὴ κοινότης Κερκύρας, ὑπὸ Ῥωμανοῦ σ. 8, 21, 42, 68, 86. Σχέσεις Ἀθηναίων μετὰ τοὺς Ἑβραίους, ὑπὸ Μ. Χ. σ. 110. Ἑβραϊκὴ Κοινότης Θεσσαλονίκης, σ. 112. Ἰσραηλιτικὴ κοινότης Χαλκίδος, ὑπὸ Φόρνη σ. 115. Στατιστικὴ Ἑβραϊκῆς κοιν. Κερκύρας, ὑπὸ Α. Ἀνδρεάδου σ. 114. Ῥωμαϊκὸς καὶ ἑλληνικὸς κόσμος ἐν τῷ ἀντισημιτισμῷ, σ. 130. Ἑβραῖοι Θηβῶν καὶ Σηροτροφία, σ. 78. Ἡ Δούκισσα τῆς Πλακεντίας, σ. 41. Β' ἑκατονταετηρίς τοῦ Ρουσσῶ σ. 77.

Σοινωνικὰ καὶ Πολιτικά.

Τέλος εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας σ. 124. Σιωνισμὸς. Διήλωσις «Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως» σ. 126. Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἑλλάδος καὶ αἱ νίκαι τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ σ. 126. Ὁ κ. Βενιζέλος περὶ Ἑβραίων σ. 136. Τὰ Ἰωάννινα ἑλληνικὰ καὶ οἱ Ἑβραῖοι σ. 148. Ἑβραῖοι καὶ Διπλωματία σ. 26. Ἀδελφοποίησις Ἑλλήνων καὶ Ἑβραίων, ὑπὸ Μ. Φριτζή σ. 122. Ὁ Ματσούκας καὶ μία ἐπιστολὴ του σ. 125. Διάψεσις περὶ Ἑβραίων Θεσσαλονίκης σ. 125. Δύο ἐπιστολαί.

Μητροπολίτης καὶ ἐπιστήμων κατὰ τῆς συγκοφαντίας τοῦ αἵματος σ. 134. Ἐπιστολὴ Ἑλλήνων πρὸς Ἑβραῖον σ. 151. Κωνσταντῖνος ΙΒ. σ. 156. Ἑλλην φονεῖται χάριν Ἑβραίου σ. 42.

Σιωνικά.

Ἑβραϊκὴ ἐκθεσις ἐν Λονδίῳ σ. 24. Ἑβραϊκὸς ἀποικισμὸς ἐν Παλαιστίνῃ σ. 71. Ἐπέτειος τοῦ Χέρτσολ σ. 73. Ἐκθεσις Λονδίνου σ. 62. Εἰσφοραὶ σιωνικαὶ σ. 46, 159. Τὸ μέλλον τοῦ Ἑβραϊσμοῦ σ. 84.

Υγιεινὴ.

Ἑβραῖοι καὶ φυματώσεις σ. 28, 41. Βον Συνέδριον φυματώσεως σ. 56. Κασέρ σ. 36. Μικρόβια καὶ Ταλμουδ σ. 62.

Ἑβραϊκαὶ ἑορταί.

Πάσχα σ. 12. Σαβουὸτ σ. 38. Τισὰ Μπεάβ Ναχαμὸν σ. 63. Ἑορταί Τισρὶ σ. 81. Πουρήμ σ. 132.

Ταξίδια.

Σημειώσεις ταξειδιώτου σ. 90. Ἰσραηλίται Ῥωσσίας, ὑπὸ Petronius σ. 121. Ἐκδρομὴ Πολυτεχνικοῦ 44.

Διηγήματα.

Ἰσαάκ Ἐλχανάν σ. 75. Ὁ μνηστήρ καὶ ἡ μνηστὴ σ. 92.

Βιογραφίαι.

Ραββὶ Ἀκκιβὰ σ. 28, 59 καὶ ἐξωφύλλον πρώτου ἔτους. Δὸν Ἰωσὲ Νασσῆ σ. 51.

Νεκρολογίαι.

Βασίλειος Φρειδερίκος Δανίας σ. 33. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης σ. 40. Ἰωακείμ Γ' σ. 127. Γεώργιος Α' σ. 129. Ἀβραάμ Κερίδος σ. 157. Μ. Ν. Μολλάχ σ. 157. Καταστροφή τοῦ Τιτανικοῦ σ. 26.

Διάσημοι Ἑβραῖοι καὶ φιλοσημίται

Βαμπερὸν σ. 13. Νορδάου 27. Γκάστερ σ. 27. Μπέργκσον σ. 67. Γκόμπερτζ 82 καὶ 93. Ἀνατόλ (ὄχι Πῶλ) Λεροῦ Μπωλιέ 49.

Τέχνη, Μουσική, Θέατρον.

Ἑβραϊκὴ μουσικὴ σ. 37. Ἰσραήλ τοῦ Μπερ-
στάιν σ. 39. Ὁρατόριον Φραγκέτη σ. 91. Νέα
Συναγωγὴ Τεργέστης σ. 56. Νέα Συναγωγὴ
Βερολίνου σ. 89.

Διαλέξεις.

Στρατιωτικαὶ ἀρεταὶ Ἑβραίων σ. 100. Οἱ
Ἑβραῖοι καὶ ἡ δημοσίαι εἰδημερία σ. 137.

Ἐσωτερικά.

Ἐσωτερικὰ καὶ Ἑβρ. κοινότητες σ. 16, 32,
45, 64, 79, 96, 128, 158. Ἡ Βασιλικὴ οἰ-
κογένεια τῆς Ἑλλάδος σ. 127. Τηλεγράφημα
Γεωργίου Α' διὰ τοὺς Ἑβραίους Θεσσαλονίκης
σ. 126. Τὸ πένθος διὰ τὸν Βασιλέα Γεώργιον
καὶ αἱ Ἑβρ. Κοινότητες σ. 157.

Ποικίλα.

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος εἰς τὴν οἰκίαν Κωέν
σ. 61. Λόγοι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου σ. 12

καὶ 123. Ἄγγλος ἱερεὺς περὶ σταυρώσεως Χρι-
στοῦ σ. 77. Ἑβραϊκαὶ ἐφημερίδες Νέας Ὑόρ-
κης σ. 92. Καρδινάλιος καὶ Ραββῖνος σ. 92.
Ἡ πρώτη εἰκοσαετηρὶς τῆς Ἑσπεράντο σ.
92. Ἑβραῖοι ἠπειρώται ἐν Νέα Ὑόρκη σ. 78.
Ἑλληνοεβραϊκὸς Σύλλογος ἐν Τεργέστη σ. 156.
Οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον σ.
153. Ἡρωστὸς Ἑβραίου σ. 154.

Ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ κόσμου.

Σελ. 14, 30, 43, 55, 79, 95, 155.

Βιβλιογραφία.

Verso la Meta ὑπὸ De Benedetti σ. 160.
Τὸ μέλλον τῶν Ἑβραίων σ. 11. Ἄσμα Ἄσμα-
των σ. 47. Cinquante ans d'histoire
ὑπὸ Leven σ. 53. Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ ὑπὸ
S. Reinach σ. 94. Ἑβρ. Γραμμ. ὑπὸ Δ. Πα-
παγιαννοπούλου σ. 94.

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

(Revue Israelite)

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ἐτησίαι διὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—
» Ἐξωτερικοῦ » 12.—
Ἀγγελίαι ὁ στίχος » 1.—
Διὰ μεγάλας ἀγγελίας γίνεται ἰδιαιτέρα συμφωνία.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Γράμματα καὶ χειρόγραφα στέλλονται ὡς ἐξῆς :
Διεύθυνσιν Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως Ἀθήνας.
Adresse : A le Direction de la «Revue Israelite»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰς τοὺς ἀναγνώστας. — Ὁ Πολιτισμὸς τῶν Ἑ-
βραίων. Α. Παναγιωτίδου. — Ἡ Ἑβραϊκὴ γλῶσσα, εἶναι
ζωντανή; Χ. — Ἡ Ἑβραϊκὴ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ
Χριστιανισμοῦ. Δρος Χαγίς. — Ἱστορία Ἑβραϊκῆς
Κοινότητος Κερκύρας. I. I. Ρωμανοῦ. — Τὸ μέλλον
τῶν Ἑβραίων, Σομβάρι. — Ἐπ' εὐκαιρίαι τῶν ἐκλο-
γῶν. Παλαιοὶ λόγοι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου. — Ἰσρα-
ηλιτικαὶ ἐορταὶ Πάσχα. — Ἀρμίνιος Βαμπερό —
Ταλμουδικὰ γνωμικά — Οἱ Ἑβραῖοι καὶ ἡ Διπλω-
ματία. — Ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ κόσμου. (Ἰσπανία, Ἰταλία,
Ἀγγλία, Γαλλία, Ἀμερικὴ, Γερμανία, Παλαιστίνη). —
Ἐσωτερικά, (Ἡ νέα Κυβέρνησις. Τὸ Συνέδριον τῶν
Ἀνατολιστῶν).

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ

Ἡ «Ἰσραηλιτικὴ Ἐπιθεώρησις» θέλει
περιέχει πραγματείας φιλολογικὰς, ιστορι-
κὰς, ἐπιστημονικὰς, ἠθογραφικὰς καὶ εἰ-
δησεολογίαν. Θέλει πληρώσει κατὰ τοῦτο
κενόν, τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ αἰσθάνονται
οἱ Ἕλληνες Ἰσραηλιταὶ καὶ οἱ ἐπιθυ-
μοῦντες νὰ ἔχουν ἰδέαν τοῦ Ἑβραϊσμοῦ καὶ
τῆς δράσεως καὶ τῶν ἰδανικῶν τῶν Ἑ-
βραίων.

Ἡ «Ἐπιθεώρησις» δὲν θὰ ἔχη χαρα-
κτῆρα καθαρῶς δογματικόν. Τὴν δὲ ἑ-
βραϊκὴν διδασκαλίαν θέλει ἐξετάσει μόνον
ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἐκπολιτιστικῆς αὐ-
τῆς σημασίας. Συμφώνως πρὸς τὸ σύγ-
χρονον πνεῦμα τῆς δημοσιογραφίας, ὅταν
αὕτη ἀποτείνεται εἰς τὸ πολὺ κοινόν, καὶ
ὄχι εἰς οὐμάδα εἰδικῶν, ἡ «Ἐπιθεώρησις»
θὰ προσπαθήσῃ νὰ γραφῇ εἰς ὕψος ὁμα-
λὸν καὶ καταληπτόν, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὸ
ὠφέλιμον καὶ τὸ εὐχάριστον. Ἰδιαιτέρως
δέ, ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες Ἰσραηλιταὶ στε-
ροῦνται καλῆς μεταφράσεως τῆς Βίβλου

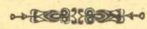
ἢ «Ἐπιθεώρησις» θέλει δώσει ἐν μετα-
φράσει τὰς ὠραιότερας σελίδας τῆς Γρα-
φῆς ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ πρωτοτύπου. Ὅσον
δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ λεγόμενον Ἑβραϊκὸν ζή-
τημα, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐπὶ δισχίλια ἔτη
πολιτείας τῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, τῶν
λαῶν ἀκριβῶς ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὰ
ἱερὰ βιβλία τῶν Ἑβραίων ἔλαβον τὰ νέα
πνευματικὰ ἰδανικά των, ἡ «Ἐπιθεώρη-
σις» θέλει ἐκφέρει τὴν γνώμην τῆς ἀμε-
ρολήπτως, ἐξετάζουσα εἰς τὸ κοινωνιο-
πολιτικὸν αὐτῆς μέρος, ὅσα σχετίζονται ἢ
γράφονται καλῶς ἢ κακοβούλως ἢ καὶ
ἀνοήτως περὶ Ἑβραίων ἢ τῆς δράσεως
αὐτῶν εἰς τὸν κόσμον.

Ἐκτὸς τοῦ Ἑβραϊκοῦ τούτου μέρους, ἡ
«Ἐπιθεώρησις» γραμμὴν εἰς γλῶσσαν
ἑλληνικὴν, θὰ χρησιμεύῃ ὡς ὄργανον
συνεννοήσεως ὄλων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ
κοινοτήτων, τῶν ἔχουσῶν μητρικὴν τὴν
ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἢ ὁποῖα πρὸ τεσσά-
ρων αἰώνων, πρὸ τῆς ἐξ Ἰσπανίας μετα-
ναστεύσεως τῶν Ἑβραίων, ὠμίλειτο ἀπο-
κλειστικῶς ἀπὸ τοὺς ἐν Ἀνατολῇ Ἑ-
βραίους, εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν, Θεσσαλονίκην καὶ Μι-
κρὰν Ἀσίαν. Σήμερον ἐκτὸς τῆς Κοι-
νότητος τῶν Καραϊτῶν ἐν Κωνσταντινου-
πόλει, καὶ τῶν Ἑβραίων Πρεβέζης καὶ
Ἰωαννίνων, οἱ τῆς Ἀνατολῆς Ἑβραῖοι
ὁμιλοῦν τὴν ἰσπανικὴν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐ-
τούς, εἰς τοὺς Ἑβραίους Τουρκίας, Βουλ-
γαρίας καὶ Ρουμανίας θὰ εἶναι εὐχάρι-
στος, ἐλπίζομεν ἢ ἀνάγνωσις ἑλληνοεβραϊ-
κοῦ περιοδικοῦ, τὸ ὁποῖον ἀφ' ἑνὸς τοὺς
θέτει εἰς συνάφειαν μὲ τοὺς Ἕλληνας
ὁμοδόξους των, ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς συν-
δρομῆς των καθιστοῦν δυνατὴν τὴν ἐκδο-

σιν τῆς «Ἐπιθεώρησης» διότι οἱ ἑλληνόφωνοι Ἑβραῖοι εἶναι ὀλίγοι πρὸς συντήρησιν περιοδικῶν. Τὸ ὁποῖον προσέτι δύναται νὰ τοὺς βοηθήσῃ εἰς τὴν τελειότεραν ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἡ ὁποία τοὺς εἶναι χρήσιμος καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν σχέσεων μὲ τοὺς αὐτοὺς ὁμοδόξους καὶ μὲ ἐμπορικὸν στοιχεῖον, τὸ ἑλληνικόν, ἐκ τῶν πρώτων ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Ἡ «Ἐπιθεώρησις» ἐννοεῖται οἰκοθεν, δὲν θέλει ἀπασχοληθῆ μετὰ τὴν κομματικὴν πολιτικὴν, ἀπέχουσα τῶν φυλετῶν διαμαχῶν καὶ ὑψουμένη εἰς τὸ ἀνθρωπιστικὸν ἐκεῖνο ἐπίπεδον, τὸ ὁποῖον ὑπεράνω πάσης διαφορᾶς ἐθνικότητος καὶ δόγματος, ἐνώνει τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῇ ἱερᾷ κοινωνίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἰδανικῶν.

Ἡ Σύνταξις

Ο ΕΒΡΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ὑπὸ Ἀριστείδου Ν. Παναγιωτίδου

Ὁ μελετῶν τὴν Παλαιὰν Γραφήν, καὶ ἰδίᾳ τοὺς Προφήτας, τὰς Περσικὰς, τὸν Ἑκκλησιαστήν καὶ τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων, πείθεται, ὅτι ἡ Ἑβραϊκὴ κοινωνία τῶν πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Βαβυλωνος αἰώνων, ἡ ἀκμάσασα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Σολωμῶντος μέχρι τῆς πτώσεως τῶν δύο Ἰσραηλιτικῶν Βασιλείων, κατεῖχε πολιτισμὸν ἀνώτερον ἐκεῖνου ὃν ἔδει νὰ ἔχη εἰς λαὸς καθαρῶς γεωργικὸς καὶ ποιμενικός, στερούμενος τεχνῶν καὶ ἐμπορίου, κατοικῶν δὲ χώραν μεσόγειον καὶ συνάμα οὐχὶ πολὺ γόνιμον ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν γονιμοτάτην Μεσοποταμίαν καὶ τὴν γονιμοτάτην Αἴγυπτον. Ὁ πολιτισμὸς οὗτος, ὁ κατὰ πολὺ ἀνώτερος τοῦ πολιτισμοῦ τῶν γειτονικῶν λαῶν, τῶν ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἢ καὶ κρείσσονας συνθήκας διατελούντων, ἐκδηλοῦται παρὰ τῷ Ἰσραήλ, πρῶτον διὰ τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ φιλολογίας, καὶ ἰδίᾳ τῆς ποιήσεως ἧς λαμπροὶ ἀντιπρόσωποι εἶνε οἱ Προφῆται, καὶ ἦτις ὑποθέτει τὴν ὑπαρξίν μιᾶς διανοητικῆς ἀνεπτυγμένης μερίδος τῆς κοινωνίας, μορφωσάσης φιλολογικὸν καὶ γλωσσικὸν αἶσθημα λεπτόν, δεύτερον, διὰ τῆς εὐμαρείας, τῆς χλιδῆς καὶ τῆς πολυτελείας, ἣν εἶχεν ἀναπτύξει ἡ ἀριστοκρατικὴ τάξις τῶν δύο πόλεων, Ἱεροσολύμων καὶ Σαμαρείας, μεθ' ὅλην τὴν ἑλλειψίν τεχνῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ τρίτον διὰ τοῦ ὑψηλοτέρου θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἰδανικοῦ, ὅπερ εἶχε

μορφωθῆ ἐν τῷ Ἰσραήλ καθ' ὃν χρόνον πάντες οἱ πέριξ αὐτοῦ λαοὶ εὐρίσκοντο εἰς θρησκευτικὸν καὶ ἠθικὸν ἐπίπεδον ἀσυγκρίτως χαμηλότερον.

Τὸ φαινόμενον τοῦ πολιτισμοῦ τούτου ὅστις περὶ τὴν Ἑβραϊκὴν λαὸν μεταξὺ τοῦ ἐνδεκάτου καὶ ἐβδόμου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος, ἔχει πολλὰς ἀναλογίας πρὸς τὸν ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ἔπεσι περιγραφόμενον καυτόχρονον πολιτισμὸν τῶν Ἀχαιῶν. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο πολιτισμῶν διαφορὰ ἔγκειται, ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸ ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων δὲν ἐστερεῖτο τεχνῶν, ὡς ὁ Ἑβραϊκός, καίτοι καὶ τούτου οἱ κύριοι πόροι ἀπετελοῦντο ἐκ τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν τάσιν τὴν ὁποίαν ἔκτοτε ἐδείκνυε τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα εἰς τὸ νὰ χωρίζῃ τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν ἀπὸ τῆς θρησκευτικῆς λατρείας, ἧτις διὰ τοῦτο καὶ παρέμεινε στάσιμος ἐν Ἑλλάδι, ἐνῶ ἡ ἑλληνικὴ διανοητικότης προώδευσε ἀλματικῶς εἰς ὅλα τὰ στάδια τοῦ ἐπιστητοῦ κατὰ τοὺς μετέπειτα αἰῶνας.

Μεθ' ὅλας ὅμως τὰς διαφορὰς ταύτας, τὰς ὀφειλομένας εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῶν δύο χωρῶν καὶ εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ χαρακτήρος τῶν δύο λαῶν, οἱ δύο σύγχρονοι πολιτισμοὶ ἔχουσι πολλὰς ὁμοιότητας. Καθ' ὃν τρόπον εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων ἡ ἔργειος ἰδιοκτησία ἦτο συγκεντρωμένη ἐκασταχοῦ εἰς ὀλίγας προνομιοῦχους οἰκογενείας, τὰς οἰκογενείας τῶν ἀνάκτων, ὁ δὲ λοιπὸς λαὸς ἀπετελεῖτο ἐκ θητῶν καὶ δούλων, μεσαίας δὲ τάξεως μολὶς ἐλάχιστα ἔχνη παρατηροῦνται, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, ἡ ἔργειος ἰδιοκτησία εἶχε συγκεντρωθῆ εἰς εὐαριθμούς σχετικῶς προνομιοῦχους λόγῳ γένους καὶ πλοῦτου οἰκογενείας, τὰς τῶν καλουμένων πατριαρχῶν ἢ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, ὧν ἡ ἐν τῇ Ἑβραϊκῇ κοινωνίᾳ θέσις ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν πατρικίων τῆς Ρώμης καὶ τῶν ἀνάκτων τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ πολὺς λαὸς ἦτο ἀκτῆμων καὶ μέρος αὐτοῦ οὐχὶ μικρὸν ἀπετελεῖτο ἐκ δούλων τῶν γαιοκτημόνων. Τὸ καθεστῶς, ἄλλως, τοῦτο, κατὰ τὴν περὶ ἧς πρόκειται περίοδον τῆς ἱστορίας, ἦτο κοινὸν καθ' ὅλην τὴν ὑψηλὴν καὶ δὲν ἐπεκράτει ἐν Ἑλλάδι μόνον καὶ Ρώμῃ καὶ Παλαιστίνῃ. Ἀλλὰ τὸ σπουδαῖον τοῦτο θέμα ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ἰδίας μελέτης, ἐν τῇ ὁποίᾳ, δι' ἀπειραριθμῶν χωρίων εἰλημμένων ἐξ ὅλων τῶν Βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς θὰ ἠδυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν ὅσα ἀνωτέρω λέγομεν.

Ἀρκεῖ ἤδη νὰ εἰπωμεν, ὅτι μόνῃ ἡ ὑπαρξίς μιᾶς ἀριστοκρατίας συγκεντρούσης εἰς χεῖρας τῆς πόρους ἐπαρκεῖς πρὸς ἀνάπτυξιν πεπολιτισμένου βίου, δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον τῆς ἐν τῷ πολιτισμῷ, τῇ φιλολογίᾳ καὶ τῇ διανοητικότητι ἐν γένει προόδου, ἣν,

ὡς εἴρηται, παρατηροῦμεν παρὰ τῷ Ἰσραήλ, ἡ δὲ ἑλλειψίς πικρὸς ἄλλου πόρου ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ λαῷ ἐκτὸς τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, ἀγεί ἡμᾶς εἰς τὸ ἀνγκυλῶν λογικὸν συμπέρασμα ὅτι οἱ πόροι οὗτοι ἦσαν συγκεντρωμένοι εἰς χεῖρας τῶν ἀποτελοῦσάν τὴν ἀριστοκρατικὴν ταύτην οἰκογενειῶν.

Μεθ' ὅλην λοιπὸν τὴν ἐν τῷ συνόλω αὐτῆς πτωχίαν τῆς Ἑβραϊκῆς χώρας ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πλουσιωτάτους γειτονικοὺς λαοὺς τῶν Φοινίκων, Αἰγυπτίων καὶ Χελδαιῶν, ἡ ὑπαρξίς ἰσχυρᾶς ἀριστοκρατικῆς διαθετούσης πόρους ἐπαρκεῖς ὅπως δῆποτε πρὸς ἀνάπτυξιν πεπολιτισμένου βίου, συνετέλεσεν, ὥστε ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ Σαμαρείᾳ ν' ἀναπτυχθῆ πολυτελεῖα, χλιδὴ καὶ εὐμαρεία οὐχὶ εὐκαταφρόνητος, καὶ συνάμα μορφωθῆ μία φιλολογικὴ καὶ ἠθικοθρησκευτικὴ ζωὴ, ἣν μόνον μίξ τάξις ἀνθρώπων μὴ πιεζομένων ἐκ βιωτικῶν ἀναγκῶν καὶ ἐχόντων κενὸν νὰ σκέπτονται περὶ γενικωτέρων καὶ ὑψηλοτέρων θεμάτων, ἠδύνατο νὰ παρκαγάγῃ. Τὸ ὅτι ταυτόχρονον πρὸς τὴν τοιαύτην φιλολογικὴν προόδον, δὲν ἀνεπτύχθησαν παρὰ τῷ Ἰσραήλ καὶ αἱ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ πεπολιτισμένου βίου ἀναγκαιοῦσαι τέχναι, ἀποδοτέον εἰς τὴν μεγάλην γειννίαν τῆς χώρας τοῦ πρὸς τὰς Φοινικίας πόλεις τῆς Συριακῆς ἀκτῆς, αἵτινες ἀπετέλουν τότε τόσα κέντρα παγκοσμίου ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς κινήσεως. Κατὰ φυσικὸν λόγον, δὲν ἦτο δυνατόν τόσον ἐγγὺς τῶν Φοινίκων νὰ ἰδρυθῆ καὶ εὐδοκιμήσῃ οὐκ ἀδῆποτε βιομηχανία, ἀφοῦ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μακρὰν κειμένην Ἑλλάδα τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων, ἡ ἐκ Φοινίκης εἰσαγωγὴ βιομηχανικῶν εἰδῶν ἐπέδρα πολὺ ἐπὶ τῆς ἐγγωρίου τέχνης καὶ ἐπεβράδυνε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς. Οὕτως ἐχόντων τῶν πρκαμάτων, ἡ εὐζωοῦσα ἀριστοκρατικὴ τάξις τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Σαμαρείας ἐπρομηθεύετο κατ' ἀνάγκην παρὰ Φοινίκων ἐμπόρων πάντα τὰ βιομηχανικὰ εἶδη καὶ τὰ ἀντικείμενα τῆς πολυτελείας, ὧν εἶχεν ἀνάγκην, δίδουσα εἰς ἀτάλλαγμα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα τῆς γῆς Ἰσραήλ, ὧν μεγάλην ἀνάγκην εἶχον πᾶσαι αἱ Φοινικικαὶ πόλεις.

Χαρακτηριστικὸν δὲ σύμπτωμα τοῦ βελθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ εἰς ὃν εἶχεν ἐξίχθῃ ἡ Ἑβραϊκὴ ἀριστοκρατία, εἶνε καὶ ἡ ἀπρᾶκτητος συνέπεια παντὸς ἀνεπτυγμένου πολιτισμοῦ, ἧτοι ἡ ἔκλυσις τῶν ἠθῶν, ἧτις μαρτυρεῖται ἐν πάσῃ σελίδι τῶν Προφητῶν, τῶν Περσικῶν, τοῦ Ἑκκλησιαστοῦ, τοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων κλπ. Ἐν πρώτοις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν πολυτελείαν καὶ τὴν τρυφὴν τῶν γυναικῶν τῆς ἀριστοκρατίας, ἧς οἱ Προφῆται καλοῦσι — κατὰ τὴν ἐκφρασίν τῶν Ἑβδομήκοντα — «ἀρχούσας θυγατέρας Σιών», πολυτελείαν καὶ τρυφὴν ἧτις περιγράφεται παρ' αὐτῶν μὲ ζωηρότατα

χρώματα, καυτηριαζομένη ἐν ταῦτῳ δριμύως, ἀπαντῶμεν ἐν τῷ Δευτερονομίῳ ἡδὴ ἐν χωρίῳ, ἐκ τοῦ ὁποίου φάνεται ὅτι καὶ εἰς ἐποχὴν προγενεστέρην τῆς τοῦ Σολωμῶντος ὑπῆρχον παρὰ τῷ Ἰσραήλ δέσποιναι τοσοῦτον ἀβροδίτικοι, ὥστε οἱ πόδες τῶν δὲν ἔθιγον ποτὲ τὸ ἔδαφος. (Δευτ. Κεφ. ΚΗ'. 56—57).

(Ἀκολουθεῖ)

Ἡ ΕΒΡΑΪΚΗ ΕΙΝΑΙ ΓΛΩΣΣΑ ΖΩΝΤΑΝΗ*

Εἶναι ἡ Ἑβραϊκὴ γλῶσσα νεκρά; Ναι, θὰ ἀπαντήσουν οἱ περιορίζοντες τὰς περὶ Ἑβραϊσμοῦ γνώσεις τῶν εἰς ὅσα ἐδιδάχθησαν εἰς τὸ σχολεῖον ἢ εἰς τὰς ἀντισημιτικὰς εἰδήσεις. Ὁχι, θὰ ἀπαντήσουν οἱ παρακολουθήσαντες τὴν μεταβιβλικὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ καὶ τὸ σύγχρονον σιωνικὸν λεγόμενον κίνημα. Δὲν εἶναι δὲ παραδοξολογία ἴσως νὰ παραδεχθῆ κανεὶς ὅτι ποτὲ ὅσον σήμερον ἐγράφη ἡ Ἑβραϊκὴ γλῶσσα καὶ ἴσως ὅτι ποτὲ δὲν ὠμιλήθη τόσον ὅσον σήμερον!

Μάλιστα. Διότι ὁ γράφων τὰς γραμμάς ταύτας θεωρεῖ βάσιμον τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ Ἑβραϊκὴ γλῶσσα ἦτο ἡ «καθαρεύουσα» τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγράφοντο τὰ ἱερὰ καὶ φιλολογικὰ ἔργα, καὶ ὅτι ἐὰν ὠμιλήθη, ὠμιλήθη ἀπὸ μίαν ἀριστοκρατίαν καὶ μέρος ἴσως τοῦ λαοῦ. Ὁ λόγιος φίλος Κωνσταντῖνος Θεοτόκης εἰς τὸν ὅποιον τόσα ὀφείλει ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία ἐξέφρασε τὴν ἰδίαν γνώμην διὰ τὴν σαρκυτικὴν. Μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ Ἑβραῖοι οἱ ὅποιοι εἶχαν ἐν εἶδος ὑποχρεωτικὴς ἐκπαιδεύσεως μετέφραζον τὰ ἱερὰ βιβλία τῶν εἰς τὴν καθωμιλουμένην διάλεκτον ἢ ὅποια ἦτο ἡ ἀραμαϊκὴ, ἀνήκουσα εἰς τὴν ἰδίαν οἰκογενεὶν τῆς Ἑβραϊκῆς, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ λαὸς ὁ Ἑβραϊκὸς ἐννοοῦσε ἀρκετὰ τὴν Ἑβραϊκὴν καθὼς ὁ ἑλληνικὸς ἐννοεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν. Ἀγομαὶ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ἑβραϊκὴ γλῶσσα δὲν ὑπῆρξε ἡ λαλουμένη γλῶσσα ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ, πρὸ πάντων ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Δευτέρου Νεοῦ δηλαδὴ ἀπὸ τὸν βον π.Χ. αἰῶνα, εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν ὠμιλεῖτο ἡ ἀραμαϊκὴ. Πῶς λοιπὸν νὰ συμπεράνη κανεὶς ὅτι εἰς τὸ διάστημα μιᾶς γενεᾶς ὅλη ἡ Ἑβραϊκὴ φυλὴ ἔχασε τὴν μητρικὴν τῆς γλῶσσαν καὶ ἔμαθε τὴν ἀραμαϊκὴν; Ἄς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι οἱ ἀρχέγονοι τῆς

* Τὰ τῆς συγχρόνου Ἑβραϊκῆς φιλολογίας ἠρύσθημεν ἐν μέρει ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Slouchz «La Renaissance de la Littérature hébraïque».

εβραϊκής φυλής κατάγονται κατά την εβραϊκήν παράδοσιν από την Μεσοποταμίαν, όπου ωμίλειτο ἡ ἀρχαία, καὶ ὅτι τῆς γλώσσης ταύτης γίνεται ἐν μέρει χρῆσις εἰς τὰς προσηυχὰς καὶ ὅτι ἡ ἀνάγνωσις εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς Πεντατεύχου κατὰ Σάββατον εἶναι ὑποχρεωτικὴ εἰς τοὺς εὐσεβεῖς εβραίους. Ἡ διασπορὰ τῆς φυλῆς εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου συνετέλεσε εἰς τὸ νὰ λησμονήσῃ οἱ Ἑβραῖοι τὴν ὀμιλουμένην, τὴν ἀρχαίαν, καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τὴν ἀποκλειστικὴν σχεδὸν τῆς «καθαρευούσης τῶν ἱερῶν γλώσσης» τὴν Ἑβραϊκὴν.

«Οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ» οὕτως ὥστε κατὰ περίεργον ἱστορικὸν φαινόμενον, ἡ εβραϊκὴ γλῶσσα ἤρχησε νὰ γίνῃ ζωντανότερα, ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ὅπου νομίζει τὸ πολὺ κοινὸν ὅτι ἔγινε νεκρά! Σημειωτέον δὲ ὅτι λέγω «ἤρχησε» καὶ μάλιστα πολὺ σιγά, καθὼς θὰ ἴδωμεν, διότι ἐχρησάθησαν δύο χιλιάδες περίπου ἔτη διὰ νὰ ἐνθρονισθῇ ὀριστικὰ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸ στόμα τοῦ εβραϊκοῦ λαοῦ.

Εἶναι ἀνάγκη ἐδῶ νὰ γίνῃ μικρὰ παρένθεσις διὰ νὰ ἐξηγηθῇ κατὰ τὴν ὑπόθεσίν μας μία ἀντιφάσις ἢ μᾶλλον δύο ἀντιφάσεις εἰς ὅσα λέγομεν. Πρῶτον εἰς τὸ Βκσ. Β'. ΙΗ 26 λέγεται ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Σαναχεριβ εἰς τὸ εβραϊκὸν στρατόπεδον ἔπρεπε νὰ ὀμιλοῦν ἀρχαίως καὶ οὐχὶ εβραϊστὶ διὰ νὰ μὴ ἐνοσοῦνται ἀπὸ τὸν λαὸν ὀμιλοῦντα «Ἰουδαίτ». Ἄλλ' ἡ λέξις αὕτη σημαίνει πράγματι «εβραϊστὶ» ἢ μᾶλλον τὴν «διάλεκτον» τὴν κοινὴν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα ἢ ὅποια ἐπολεμοῦσε μετὰ τὸν Ἑλικιμ; Ὡσὸν νὰ ἐλέγμεν σήμερον ὀμιλήσατε ἀρχαίως ἑλληνικὰ ἢ καθαρεύουσιν καὶ ὄχι δημοτικὴν· ἐκτὸς τούτου δὲ ὀνομάζουσι εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὰ ἰσπανικὰ «εβραϊκά»; Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὸν Ἡσαϊκὸν ΙΘ'. 18 ἡ εβραϊκὴ ὀνομάζεται εἰς περίπτωσιν ὅπου θετικὰ γίνεται λόγος περὶ εβραϊκῆς, «γλῶσσα Χαναάν» (Σεφάτ Χαναάν). Δεύτερον ἡ «Μισνά», τὸ ἀρχαιότερον μέρος τοῦ Ταλμούδ, ἢ ὅποια εἶχε συνταχθῆ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρίτου αἰῶνος μ. Χ. εἰς Παλαιστίνην εἶναι γραμμὴν εἰς εβραϊκὴν διάλεκτον. Αἱ 2 «Γκεμαρότ» τὸ δεύτερον μεταγενέστερον μέρος τοῦ «Ταλμούδ» κάμνουσι χρῆσιν μικτῆς ἀρχαίης διαλέκτου. Ἄρχ. βλέπομεν χρῆσιν τῆς ἀρχαίης, πολὺ μετὰ τὴν τῆς εβραϊκῆς. Τοῦτο ἐξηγεῖται, ἐὰν σκεφθῶμεν ὅτι ἡ Μισνά, ἢ ὅποια ἀποτελεῖ τὸν ἐκ παραδόσεως νόμον, δὲν ἤμποροῦσε νὰ μὴ συνταχθῇ εἰς τὴν εβραϊκὴν, ἐνῶ αἱ «Γκεμαρότ» ἔκκαμον χρῆσιν τῆς ἀρχαίης, ἀφοῦ ἀποτελοῦν ἐρμηνείαν καὶ σχόλια τῆς Μισνά εἰς τὰς ραββινικὰς ἀκαδημίας, ἐνεκα δὲ τῶν διωγμῶν δὲν ἐπρόφρασαν νὰ ταῖς δώσουσι εβραϊκὴν μορφήν. Ὅπως δὲ μετὰ τὰς Γκεμαρότ, ἢ ἀρχαίη εἶπε τὸ κύκνειόν τῆς ἄσμα, ἔκτοτε δὲν

φαίνεται νὰ ἔγινε πλέον γενικὴ χρῆσις αὐτῆς εἰς τὰ συγγράματα καὶ τὰς συζητήσεις τῶν ἀκαδημιῶν τῆς μεγάλης διασπορᾶς. Ἡ εβραϊκὴ, εἴτε εἰς τὸ ὕψος τῆς Μισνάς εἴτε εἰς τὸ κλασικὸν τῆς Γραφῆς θριαμβεῦσι ἔκτοτε ἵνα φθάσῃ εἰς περίοδον ἀκμῆς εἰς τὴν Ἰσπανίαν κυρίως, ἀπὸ τὸν 10ον μέχρι τέλους τοῦ 15ου αἰῶνος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔζησαν οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι, ποιηταί, ἐρμηνευταί καὶ χειρισταί τῆς εβραϊκῆς γλώσσης, ἀποτελοῦντες τὸν πρῶτον χρυσοῦν αἰῶνα τῆς εβραϊκῆς σοφίας καὶ κατὰ τὸν Michelet τὸ μόνον φωτεινὸν σημεῖον τῆς σκεπτομένης ἀνθρωπότητος κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τοῦ Μεσαιῶνος. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ «Ἀβισεμπρόν» τοῦ Μαϊμονίδου, τῶν Ἀβέν Ἐσρά, τοῦ Ἰεουδᾶ Ἀλεβύ.

Ἠκολούθησεν μικρὰ τις παρακμὴ μετὰ τὴν ἐξορίαν τῶν Ἑβραίων ἐξ Ἰσπανίας ἵνα φθάσωμεν κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα εἰς νέαν ἀναγέννησιν τῆς εβραϊκῆς γλώσσης καὶ τῶν εβραϊκῶν γραμμάτων, ἢ ὅποια ἀναγέννησις λαβοῦσα πολλὰς φάσεις, ἔφθασε εἰς τὴν σημερινὴν λαμπροτάτην περίοδον ἢ ὅποια ἀποτελεῖ τὸν δεύτερον χρυσοῦν αἰῶνα. Κατὰ τινὰς δὲν πρόπει νὰ γίνῃ λόγος περὶ παρακμῆς ἀφοῦ οἱ ἐξόριστοι Ἰσπανοὶ μετέφερον τὰ λείψανα τῆς εβραϊκῆς ἐπιστήμης καὶ γλώσσης εἰς τὰς νέας πατρίδας τῶν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, Τουρκίαν, Παλαιστίνην καὶ Ἰταλίαν. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἰδίως διὰ τὴν μεγαλειτέραν ἐλευθερίαν τὴν ὅποιαν ἔχαιρον ἐκεῖ οἱ Ἰσραηλιῖται ἀνεδείχθησαν ἐξοχοὶ λόγοι καθὼς ὁ Ἀζαρίας Δὲ Ρόσση, ὁ δημοιοργὸς τῆς ἱστορικῆς κριτικῆς, ὁ φιλόσοφος Μέσσερ Λεῶν, Ἡλίας ὁ Γραμματικὸς, ὁ Leon di Modena, οἱ περιώνυμοι φιλόσοφοι Ἡλίας καὶ Ἰωσήφ Del Medigo (ἐκ Κρήτης). Ἄλλ' ὁ λόγιος τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον ἔδωκε τὴν μεγαλειτέραν ὄψιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εβραϊκῆς φιλολογίας ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Πάδοβας Μωσῆς-Χαίμ Λουτσάτος, τοῦ ὁποίου τὸ ἀληγορικὸν δρᾶμα «Δόξα εἰς Δικαίους» (Λαγισσαρὴμ Τεηλά) διὰ τὴν ἐκφραστικότητά καὶ τὴν κομψότητα τῆς ἐκφράσεως ἀποτελεῖ πρότυπον ὕψους μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Ὁ Λουτσάτος ἀπῆλλαξε τὴν εβραϊκὴν ἀπὸ τὴν μορφήν καὶ τὰς ιδέας τοῦ Μεσαιῶνος καὶ ἀνήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν περιωπὴν τῶν νεωτέρων φιλολογιῶν. Ὁ Μενδὲς καὶ ὁ Wessely τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος συνετέλεσεν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ ὁ δεύτερος εἰς τὴν Γερμανίαν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς εβραϊκῆς φιλολογίας πρόπει νὰ θεωροῦνται μαθηταί καὶ συνεχισταί τοῦ Λουτσάτου. Ὁ Wessely μετὰ τὸν Μενδελσῶν ἐνεθάρρυναν τὸ 1785 τὴν ἐκδοσιν τοῦ εβραϊκοῦ περιοδικοῦ Ἀμεσσέφ (Ὁ συλλέκτης) μετὰ σκοπὸν διαδόσεως τῶν γραμμάτων μετὰ τῶν Γερμανῶν Ἑβραίων. «Μεσσέφ» ὀνομάσθησαν οἱ συνεργάται τοῦ ἔργου τούτου τῆς χει-

ρκαφετήσεως. Τοὺς «Μεσσέφ» τοὺς χωρὶς ὀρισμένον ἐθνικὸν σκοπὸν διεδέχθησαν οἱ Μασκλήμ μετὰ τῶν ὁποίων κορυφαῖοι καθὼς ὁ Σαμουήλ Δαβὶδ Λουτσάτο, ὁ Κρόσμκλ, ὁ Ραπαπόρτ, ὁ Λέττερις ἔθεσαν εἰς τὴν εβραϊκὴν πᾶν γλῶσσαν σκοπὸν ἐθνικοθησκευτικόν, μὴ θεωροῦντες αὐτὴν μέσον μόνον πνευματικῆς χειραφετήσεως διὰ τὰ πλήθη, τὰ ὅποια δὲν ἐγνώριζον εἰμὴ μόνον τὴν εβραϊκὴν, καὶ τὰ ὅποια πλήθη ἀφοῦ χειραφετηθέντα ἐλάμβανον γνῶσιν τῶν εὐρωπαϊκῶν φιλολογιῶν, ἐγκατέλειπον τὴν εβραϊκὴν.

Ἄλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐπανεφέρει τὴν εβραϊκὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν εἰς τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς πηγὴν, ὡς γλῶσσαν τοῦ εβραϊκοῦ λαοῦ, ἔχοντας ἰδίαν ὑπόστασιν ὑπῆρξεν ὁ Πέρετς Σμολένσκις, ὁ ὁποῖος καὶ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀντισημιτισμοῦ τῆ 1881, εἰς Γερμανίαν πρῶτον καὶ ἔπειτα εἰς Ρωσίαν, δὲν εἶχε ποτὲ πιστεύσει εἰς τὸ δυνατόν τῆς συγχωνεύσεως τῶν Ἑβραίων μετὰ τῶν σλαβικῶν φύλων τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Αὐστρίας, εἰς τὰς ὁποίας κατοικεῖ ἡ πλειονότης τῶν Ἑβραίων, 8 ἑκατομμύρια περίπου.

Ὁ ἀντισημιτισμὸς ἔγινε ἀφορμὴ νέας ἀποφασιστικῆς σταδιοδρομίας εἰς τὴν εβραϊκὴν φιλολογίαν, ἢ ὅποια ἤρχισε νὰ λάβῃ μορφήν ἐθνικῆς φιλολογίας τοῦ εβραϊκοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τὸ 1885 ἤρχισεν ἡ ἐκδοσις τῶν μεγάλων ἡμερολογιῶν «Ἀσάφ» καὶ «Κενέσετ Ἰσραὴλ» μετὰ κυκλοφορίαν πολλῶν χιλιάδων ἀντιτύπων. Τὸ 1886 ἤρχισεν ἡ ἐκδοσις τῆς ἡμερησίας ἐφημερίδος «Ἀγιόμ» (Ἡμέρα) τὴν ὅποιαν ἠκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τῶν «Μελίτς» καὶ «Τσεφρα» «Ἀτσεμάν» καὶ «Ἀτσεβή» κτλ. ἡμερησίων. Τὰ ἐβδομαδιαῖα δὲς ἢ τρεῖς ἐβδομαδιαῖα καὶ μηνιαῖα φύλλα (Ἀμισπά, Ἀολάμ, Ἀχαβτσέλετ, Ἀμορά, Ἀχερούτ, Ἀισουδί, Ἀϊβρί κτλ.) εἶναι πολυπληθέστερα.

Δὲν λείπουν οὔτε τὰ παιδικὰ περιοδικὰ καθὼς τὰ «Ἀπερχήμ» καὶ «Ἐχάβέρ». Ἐταιρεῖται ἐκδοτικὰ καθὼς ἡ «Ἀχισάφ» καὶ ἡ «Τουσιὰ» συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εβραϊκῆς ὡς γλώσσης νεωτέρας. Ἡ φιλολογικὴ παραγωγὴ ἀνέλαβε πρωτοφανῆ ζωτικότητα καὶ ἀνέδειξεν ὀνόματα τὰ ὅποια θὰ ἐτιμοῦσαν οἰανδήποτε φιλολογίαν. Μεταξὺ τῶν ποιητῶν ἀνεδείχθη ὁ Σαπίρα, ἰσχυρὸς λυρικός, ὁ Δολίτσκι γλυκὺς ποιητὴς τῶν «Σιωνικῶν», ὁ Μανέ, ὁ Ἰμπέρ, ὁ ψάλτης τῶν ἀποικιῶν τῆς Παλαιστίνης. Μεταξὺ τῶν νεωτέρων διακρίνονται ὁ Βιαλίχ τοῦ ὁποίου ὁ λυρισμὸς καὶ τὸ ὕψος δὲν ἔχουν ἐφάμιλλον, ὁ Τσερνικόβσκι ψάλτης τῆς ὠριότητος καὶ τοῦ ἔρωτος, ἑβραῖος μετὰ ἀττικὴν ψυχὴν. Μεταξὺ τῶν πεζῶν συγγραφέων ὁ Ἀβράμοβιτς, ὁ Πέρετς, ὁ Σαμουέλη, ὁ Γόλδιν, ὁ Βερσάδσκι, ὁ Φάιερβεργ, ὁ Γόρδον, ὁ Βέν Ἀφιγδόρ, ὁ Φρίσμκν, ὁ Λε-

βίνσκι. Ὁ Ἀχάδ Ἀκάμ, εἶναι ὁ μέγας φιλόσοφος καὶ κριτικὸς τῆς συγχρόνου ἀναγεννήσεως, καὶ τέλος ὁ Βραβίν εἶναι ὁ ἀντάξιος ἱστορικὸς τῆς πλειάδος τῶν νεοεβραίων συγγραφέων.

Ἡ Ἐκδοτικὴ Ἐταιρεία Τουσιὰ τὴν ὅποιαν ἀναφέραμεν ἀνωτέρω ἐκδίδει εἰς Βερολίαν τὴν «Μεγάλαν Βιβλιοθήκην» περιέχουσαν ἔργα ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ εἰς ἐβδομαδιαῖα τεύχη. Ἡ ἄλλη ἐκδοτικὴ ἐταιρεία «Ἀχισάφ» ἐκδίδει τὸ σπουδαιότερον εβραϊκὸν περιοδικὸν «Ἀσιλόχ». Ἄλλαι ἐπιστημονικὰ ἐπιθεωρήσεις εἶναι «Ἀτσοφέ μεέρετς Ἀγκάρ» καὶ «Ἀγκόρεν» κτλ. ἐκδιδόμεναι ἐν Βουδαπέστη καὶ ἄλλου.

Ἐντὸς ὀλίγου πρόκειται νὰ ἐορτασθῇ ἡ πεντηκονταετηρίς τῆς ἐκδόσεως τῆς σήμερον ἡμερησίας «Ἀτσεφρα» καθ' ὅλον τὸν φιλολογικὸν εβραϊκὸν κόσμον.

Ἰδίαν δὲ διὰ τὴν Ρωσίαν ἡ εβραϊκὴ ἔγινεν οὕτως ἡ τρίτη φιλολογία τῆς χώρας ἐκείνης μετὰ τὴν ρωσικὴν καὶ τὴν πολωνικὴν. Ἰδίως μνηεῖς εἶναι ἄξιος ὁ Βέν-Ἰεουδᾶ ὁ ὁποῖος δημοσιεύει εἰς Ἰερουσαλήμ «Θησαυρὸν τῆς εβραϊκῆς γλώσσης» καὶ ἡμερησίαν ἐφημερίδα «Ἀόρ». Ἐκτὸς τῶν συγγραφέων καὶ περιοδικῶν φιλολογικῆς καὶ πολιτικῆς ὑποθέσεως ἀναρίθμητοι εἶναι αἱ ἐκδόσεις διδασκτικῶν βιβλίων σύμφωνα μετὰ τὰς νεωτέρας παιδαγωγικὰς μεθόδους. Τὰ βιβλία ταῦτα εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὅποια διδάσκειται ἡ εβραϊκὴ ὡς ζωντανὴ γλῶσσα. Τὰ σχολεῖα ταῦτα αὐξάνουσι κατ' ἔτος, καὶ σκοπὸν ἔχουσι ἵνα πάντες οἱ Ἰσραηλιῖται μάθουν τὴν εβραϊκὴν ὡς κειμήλιον ἐθνικὸν καὶ ἐθνικὸν ὄργανον συνειροήσεως. Εἰς τὴν Παλαιστίνην ὅπου ἐκδίδονται 10—12 εβραϊκὰ ἐφημερίδες ἢ προσπάθεια γίνεται ἰσχυρότερα, καὶ τείνει εἰς τὸν ἀμεσον σκοπὸν νὰ γίνῃ μετὰ μίαν γενεάν ἡ εβραϊκὴ ὄχι μόνον ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ γλῶσσα τοῦ εβραϊκοῦ λαοῦ καθὼς ὑπῆρξε πάντοτε ἀλλ' αὐτόχρημα ἢ ἀποκλειστικῶς μητρικὴ, ἕσον δὲν ὑπῆρξεν ἕως ποτέ. Θὰ κατορθωθῇ τοῦτο; Ἀποβλέποντες εἰς τὸ μικρὸν διάστημα ἀπὸ τὴν νέαν αὐτὴν ἀναγέννησιν, ἕως εἶναι πρόωρον νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην. Ἄλλ' ἔχομεν τὸ γεγονός τῆς τακτικῆς λειτουργίας τῶν εβραϊκῶν σχολείων καὶ εβραϊκῶν συλλόγων, τὸ γεγονός ὅτι κατόπιν τοῦ παραδείγματος τοῦ Βέν-Ἰεουδᾶ ἀναρίθμητοι οἰκογενεῖαι διδάσκουσι τὴν εβραϊκὴν ὡς μητρικὴν καὶ ἀποκλειστικῶς ὀμιλοῦν αὐτὴν οἰκογενειακῶς· καὶ πρωτίστως τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὰς παλαιστινείους ἀποικίας ἀπὸ τὴν νέαν γενεάν ἤδη ἡ εβραϊκὴ κατήνησεν ἢ μητρικὴ τῶν ἀποικίων.

Ἄς προστεθῇ εἰς τὰ ἀνωτέρω ὅτι εἰς Ἰερουσαλήμ ὑπάρχει βιοτεχνικὴ σχολή, εἰς Ἰσραήλ εβραϊκὸν λύκειον καὶ ἰδρύεται εἰς Κάιφφα

πολυτεχνεῖον με διδακτικὴν γλῶσσαν παντὸς τὴν ἑβραϊκὴν.

Κατόπιν ὧν τούτων, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ ἑβραϊκὴ γλῶσσα ζωντανή, ἀφοῦ προσέτι πολλὰ ἑκατομμύρια εἰς τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν μεταχειρίζονται αὐτὴν εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὰς συναλλαγὰς ἐν γένει;

X

Η ΕΒΡΑΪΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ΥΠΟ

Χ. Ρ. ΧΑΓΕΣ¹

Ὁ Ἰησοῦς, καθὼς οἱ πρῶτοι μαθηταὶ του, ἀνήκουν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν φυλὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ κἄτι πλειότερον· μία ἀρχαία πηγὴ, τὸ Ι κεφ. τοῦ Ματθαίου ἀποδίδει εἰς τὸν Διδάσκαλον τὰ ἐξῆς (ἐδ. 5. 6) «Εἰς ὁδὸν ἔθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβχτα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ» Ἀποκλείονται λοιπὸν ὄχι μόνον οἱ Ἑθνικοί, ὄχι μόνον οἱ Σαμαρεῖται, θεωρούμενοι καὶ αὐτοὶ σχεδὸν ὡς φυλὴ ἑθνικὴ, ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν Ἑβραίων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι κατοικοῦσαν ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης, εἰς τὰς χώρας τῶν Ἑθνικῶν. Ἡ δευτέρη γενεὰ τῶν Ἀποστόλων, ἔχουσα ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἑβραῖον ἐκείνον ἑλληνικῆς μὲν καταγωγῆς ἀλλ' ἀγωγῆς παλαιστίνειου τὸν Ἅγιον Παῦλον, ἀνεγνώρισε τὴν ἑκτακτον σημασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχον διὰ τὴν νέαν φάσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἐναντίον τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Νόμου, οἱ Ἑβραῖοι τῆς Δικοπορίας, οἱ κατὰ τὸ ἡμῖς ἐξελληνισθέντες, μετὰ τὴν ἰσχυρὰν αὐτῶν ἀντινομικὴν τάσιν. Ἀλλὰ πλησίον τοῦ Διδασκάλου, καὶ τῶν πρῶτων μαθητῶν, οἱ ὅποιοι τὴν ἔμπνευσιν ἐλάμβανον ἀπὸ τοῦ λόγου του, δὲν συνέβαινε τίποτε παρόμοιον. Βλέπει τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἀποκλειστικῶς ὁ βίος τοῦ πατρῷου Ἰουδαϊσμοῦ. Ἀλλ' ἐὰν ἕνας Ἑβραῖος τῆς Παλαιστίνης ὁμιλεῖ εἰς τοὺς συμπολίτας του, ἀναγκασίως ὄφειλε νὰ μεταχειρισθῆ τὴν γλῶσσαν τῆς χώρας του. Ἐρχεται λοιπὸν φυσικὴ ἡ ἐρώτησις· Ποῖα γλῶσσα ὁμι-

λεῖτο εἰς τὴν Παλαιστίνην εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ; Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι τόσον εὐκόλου ὅσον πιστεύεται. Τρεῖς ἦσαν αἱ γλῶσσαι, αἱ ὁποῖαι ὁμιλοῦντο τότε εἰς τὴν Παλαιστίνην· ἡ ἑβραϊκὴ, ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ ἀραμαϊκὴ. Ἡ Ἑβραϊκὴ εἶναι ἀκόμη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἱερὰ γλῶσσα, ἡ γλῶσσα τῆς ἐπισήμου λειτουργίας τοῦ Ναοῦ, τῆς ἀνωτέρας ἐκπαίδευσως, τῶν ἀνωτέρων σχολῶν. Ἡ ἑλληνικὴ εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν γραμματισμένων, τῶν εὐγενῶν, ποῦ ἐπιδιώκουν δημόσια ἀξιώματα, τῶν πλουσίων ἐμπόρων οἱ ὅποιοι ἔχουν σχέσεις μετὰ τὸ ἐξωτερικόν, τῶν ἰσχυρῶν πνευμάτων, οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ θέσουν εἰς ἀρμονίαν τὸ ἰουδαϊκὸν πνεῦμα μετὰ τὴν ἑλληνικὴν σοφίαν. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, εἰς ὅλας τὰς ἀσιατικὰς καὶ ἀφρικανικὰς χώρας, τὰς ὁποίας εἶχε κατακτήσῃ ἡ μεγαλοφυΐα του καὶ εἶχον κυβερνήσει ἐπὶ αἰῶνας αἱ οἰκογένειαι τῶν στρατηγῶν του, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα γίνεται ἡ γλῶσσα τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, τοῦ Κράτους καὶ τῆς σκέψεως. Ἡ ῥωμαϊκὴ κυριαρχία δὲν ἰσχύει νὰ μεταβάλλῃ τὰ πράγματα· οἱ διοικηταὶ καὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, τοὺς ὁποίους ἡ Ῥώμη στέλλει μαζὺ μετὰ τὰ στρατεύματα, ὀφείλουν νὰ γνωρίζουν τὰ ἑλληνικὰ καλλίτερα τῆς μητρικῆς τῶν γλῶσσας· τέλος ἡ ἀραμαϊκὴ εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, ἡ «δημοτικὴ γλῶσσα». Ποῖα διαφορὰ, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Σαναχερείβ, ὅποτε, κατὰ τὸ Β', βιβλίον τῶν Βασιλέων (ΙΘ'. 26) ἵνα μὴ τὸν ἐννοήσῃ ὁ ὄχλος ἔπρεπε νὰ ὁμιλεῖ κενεὶς τὴν ἀραμαϊκὴν!»

Τότε ἡ ἀραμαϊκὴ ἦτο ἡ γλῶσσα τῆς διπλωματίας καθὼς σήμερον ἡ γαλλικὴ, καὶ αὐτὴ ἡ Αἴγυπτος ἡ τόσον ὑπερήφανος ὑπέκυπτε εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην.

Ὅλιγον κατ' ὀλίγον, ὑποχωροῦσα, ἐνώπιον τῆς ἑλληνικῆς προπάντων, ἡ ἀραμαϊκὴ ἄφησε τὰ πλάτια τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν στρατηγῶν καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὰ πτωχὰ καλύβια, τὰ κατόικουμα ἀπὸ τοὺς πολυπληθεῖς ἀνωμότους ποῦ ὀνομάζοντο λαός. Ποῖαν λοιπὸν γλῶσσαν, ὁμιλοῦν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ του; Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν ἀραμαϊκὴν. Ἐρχονται νὰ κηρύττουν τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν παρηγορίαν εἰς τὰς περιφρονημένας ὁμάδας· εἰς τοὺς τελῶνας, εἰς τὰς ἀμαρτωλὰς γυναῖκας· παρουσιάζονται ὡς φίλοι ἐπεικεῖς· διὰ νὰ τοὺς ἐννοήσουν πρέπει νὰ τοὺς ὁμιλοῦν τὴν γλῶσσαν τῶν. Ἀλλ' εἰς τὰς συζητήσεις τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τοὺς διδασκάλους, μετὰ τοὺς εὐγενεῖς ἱερεῖς, εἰς τὰς σοφὰς διαμάχας, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ὁ Λουκᾶς (Β. 46) ἴσως νὰ μετεχειρίζετο τὴν γλῶσσαν τῆς Βίβλου, ἀλλὰ κατὰ κανόνα ἔκνε χρῆσιν τῆς ἀραμαϊκῆς.

Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἀπλῆ μόνον ὑπόθεσις· αἱ ὀλίγα σημετικαὶ λέξεις τὰς ὁποίας περιέ-

χουν τὰ Εὐαγγέλια, ὡς λόγια τοῦ Ἰησοῦ ἔχουν μορφήν ἀραμαϊκὴν, μάλιστα τῆς τοπικῆς διαλέκτου τῆς Γαλιλαίας. Αὐτὸ παρατηροῦμεν ὅταν εἰς τὴν νέαν ἡ ὁποία ἐφαίνετο νεκρὰ λέγη· *Talita kumi* (Μαρ. Ε'. 41) Κόρη, σηκώσου, καὶ ὅταν εἰς τὸν κωφάλωλον (αὐτ. ε'. 34) λέγη· *Ἐφφατα* δηλαδὴ ἀνοίξου καὶ εἰς Ματθ. ΚΓ'. 46. *Ἐλί, Ἐλί, λαμμά σαβακτανί*. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσω καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν ἄμεσον μὲν, ἀλλ' ὄχι ὀλιγώτερον σαφῆ κατὰ τὴν κρίσιν μου. Τὸ Εὐαγγέλιον (Μάρκ. Β'. 5) διηγεῖται ὅτι εἶχον φέρει ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ ἵνα τοὺς εὐλογήσῃ καὶ θεραπεύσῃ διαφόρους ἀσθενεῖς μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἕνα παραλυτικὸν καὶ ὅτι εἰς τοῦτον εἶπεν ὁ Ἰησοῦς «Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου» Δικτὶ εἶπε τοῦτο ἀκριβῶς εἰς τὸν παραλυτικόν; Ἐὰν τοῦτο θέλει νὰ δηλώσῃ ὅτι οἱ πόνοι στέλλονται εἰς ἐξίλασμον τῶν ἀμαρτιῶν, (τοῦθ' ὑπερ ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὴν ἰδέαν τοῦ ἀρχαίου Ἑβραϊσμοῦ) μήπως δὲν ὑπάρχουν ἀσθενεῖαι φέρουσαι περισσοτέρους πόρους τῆς παραλυσίας; Ἀλλ' ἡ ἀραμαϊκὴ λέξις παραλυτικός παράγεται ἀκριβῶς καθὼς ἡ ἑλληνικὴ ἐκ τοῦ «λύω» ἔχειν λυμένον τὸν δεσμόν τῶν μελῶν. Ἡ δὲ λέξις ἀραμαϊκὴ «Σαρά» λύειν, σηκίει καὶ τὴν θεοθεν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν. Ἐξ οὗ ὁ εἰρμὸς τῶν ἰδεῶν, διὰ τὸν ὅποιον λέγει ἀκριβῶς εἰς τὸν παραλυτικόν. «Ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου».

Ἀλλ' ἐὰν ὁ Ἰησοῦς ἐδίδασκε κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀραμαϊκὴν, καὶ ἐὰν τὰ Εὐαγγέλια παρουσιάζονται γραμμένα εἰς τὴν ἑλληνικὴν, δὲν ὑπάρχει ἄρα γε καμμία θέσις εἰς τὴν ἑβραϊκὴν εἰς τὸν πρῶτον Χριστιανισμόν; ἢ ἦτο πολὺ τολμηρὸν νὰ τὸ παραδεχθῶμεν. Τὰ Εὐαγγέλια, καθὼς τὰ κατέχομεν σήμερον εἶναι ἡ πρωτότυπος γλωσσικὴ ἔκφρασις τοῦ πρώτου Χριστιανισμοῦ. Ἰδοὺ τὸ πρόβλημα τὸ ὅποιον ἐπιβάλλεται νὰ λύσωμεν προτοῦ δώσωμεν τὴν ἀπάντησιν μ.κ. Ὅμιλοῦντες διὰ τὰ Εὐαγγέλια, ἐννοοῦμεν τὰ Συνοπτικά, δηλαδὴ τὰ κατὰ Ματθαίου, Μάρκον καὶ Λουκᾶν. Ὀνομάζονται τὰ τρία Συνοπτικά, διότι ἀντικατοπτρίζουν μίαν κοινὴν πηγὴν, ἂν καὶ πολλάκις τὴν μετεχειρίσθησαν μετὰ ἄποιαν ἐλευθερίαν. Τὸ τέταρτον Εὐαγγέλιον, τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ, διότι περιέχει ἐπιδράσεις ξέναις εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς (Α' 1) ὁμιλεῖ περὶ τοῦ «Λόγου», τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ θεοῦ Λόγου, τὰ ὁποῖα εἶναι χαρακτηριστικὰ τῆς ἀλεξανδρινῆς φιλοσοφίας. Ἐὰν δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη (ἀπὸ τὸ 1896) εὐρέθησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀποσπάσματα ἀπὸ «Λόγια» τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὰ ὁποῖα δεικνύουν τὰς ἰδέας τῆς ἀλεξανδρινῆς γνωστικῆς σχολῆς, οὐδεὶς σοβαρὸς λόγιος θὰ ἀποδώσῃ

αὐτὰ εἰς τὸν Διδάσκαλον τῆς Γαλιλαίας⁽¹⁾. Ὅτι μεταξὺ τῶν πρῶτων Χριστιανῶν ὑπῆρχον αἰρετικοὶ γνωστικοί, πολλάκις ἐνοχλητικοὶ καὶ ὀλίγον ἐπιθυμητοί, τοῦτο τὸ γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψιν Β' 15) ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἀνήκουν εἰς τὸν στενὸν κύκλον τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλ' ἂς σημειώσωμεν προσέτι ὅτι ἐὰν τὰ Συνοπτικά ἀτλοῦν ἀπὸ μίαν κοινὴν πηγὴν, τοῦτο δὲν ἀποκλείει καὶ πηγὰς ἰδιαίτερας δι' ἕκαστον, μάλιστα ἡμποροῦμεν νὰ δεχθῶμεν τὴν ὑπαρξιν πλέον τῆς μᾶς ἀρχαίας πηγῆς περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶν παθῶν τοῦ Ἰησοῦ. Δηλοῦται τοῦτο ρητῶς· Λουκᾶ Α. 1. «Ἐπειδὴ περ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξεσθαι διήγησιν» καὶ οὕτως ἡμποροῦμεν νὰ ἐξηγήσωμεν μόνον ἱκανὰς διαφορὰς εἰς τὰς διηγήσεις τῶν διαφόρων Εὐαγγελίων. Αἱ πηγαι δὲ αὐταὶ αἱ πρωτόγονοι εἰς ποῖαν γλῶσσαν ἐγράφησαν; Ἄποτελοῦν λαϊκὴν φιλολογοίαν, ἄρα ἐγράφησαν εἰς τὴν δημοτικὴν; Ὅχι! Μεταξὺ τῶν τελῶνων, τῶν ἐργατῶν καὶ ἐλευθέρων γυναικῶν, φιλολογικὴ προπαχάδα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ. Ἐκεῖνοι ἦσαν ἀναμφιβόλως πτωχοί, ἀγράμματοι, ἀναλφάβητοι. Ἐὰν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀφήγησιν τοῦ βίου του ἐδίδοτο μορφήν φιλολογικὴν, αὕτη θὰ εἶχε ἄλλους σκοπούς. Ἐσκοπεύετο μετὰ αὐτὴ νὰ δοθῆ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἀθεντικὸν κείμενον, κἄτι περισσότερον ἀκόμη· κείμενον ἱερὸν. Ἀλλὰ καθὼς ἄριστα λέγει ὁ Schürer (Gesichte des jüd. Volkes im Zeitalter Jesu Christi II³ σελ. 20) παρ' ὅλην τὴν σχεδὸν ἀποκλειστικὴν ἐπικρατήσιν τῆς ἀραμαϊκῆς, ἡ ἑβραϊκὴ ἦτο πάντοτε εἰς χρῆσιν ὡς γλῶσσα ἱερὰ. Εἰς τὴν ἑβραϊκὴν ἐδιαβάζετο ἡ ἱερὰ Γραφή εἰς τὰς Συναγωγὰς τῆς Παλαιστίνης». Πέντε αἰῶνας μετὰ ταῦτα, ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστιανὸς διέταξε νὰ ἀναγνωσθῆ εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς τὰς Συναγωγὰς ἡ Βίβλος, οἱ συντηρητικοὶ Ἑβραῖοι ἐπρόβχλον φοβερὰν ἀντίστασιν (Νεαρά 146). Μόνον μεταξὺ τῶν Ἑβραίων τῆς Αἰγύπτου, οἱ ὅποιοι ἐγνωρίζαν πολὺ ὀλίγον τὰ ἑβραϊκά, ἐδιαβάζετο τὸ Σάββατον τὸ βιβλικὸν κείμενον εἰς ἑλληνικὴν μετάφρασιν (Schürer III³ σελ. 94—5 καὶ σημειώσεις). Λοιπὸν, ἐνῶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ εἰς τοὺς Ἱεροὺς Τόπους, ἐπεθύμουν νὰ δώσουν εἰς τὴν *διαθήκην καινὴν*, χαρακτηῖρα ἱερὸν, ἔπρεπε νὰ τὴν ἀναγνώσουν εἰς τὰς Συναγωγὰς των, καὶ διὰ νὰ ἀναγνωσθῆ εἰς τὰς Συναγωγὰς ἔπρεπε νὰ γραφῆ εἰς τὴν ἑβραϊκὴν. Πράγματι ὁ Ἰουστίνος (Ἀπολογία I. 67) ἀναφέρει διὰ μεταγενεστέρων ἐποχῆν, ὅτι μαζὺ μετὰ τὰ σχετικὰ κεφάλαια τῆς

(1) V. Harnack, Die Jüngstent eekten Sprüche Jesus 1897 καὶ Hilgenfeld, Zeitschrift für wissenschaftliche Theologie 1904 σελ. 414, σελ. 567, Revue Biblique 1904 σελ. 481.

¹ Ὁ δόκτωρ Χαγές ὁ ὁποῖος εὐγενῶς μᾶς παρεχώρησε τὴν μετάφρασιν τῆς πραγματείας του, εἶναι καθηγητὴς τῆς Ραββινικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Πανεπιστημίου Φλωρεντίας· Πρὸ ἡμερῶν δὲ ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Τεργέστης.

Π. Δ. ἐδιαβάζοντο καὶ μέρη τῆς Νέας. Καὶ εἰς τὴν «Τοσαφτά» Ἰαδαήμ Β' 13 ὅπου γίνεται λόγος περὶ τῶν βιβλίων εἰς τὰ ὅποια ὀφείλεται ἱερὸν χαρακτῆρα, λέγεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιλαμβάνονται μεταξύ αὐτῶν καὶ τὰ «Γκιλιονίμ καὶ Σιφρέ Ἀμινῆμ» (βιβλία αἰρετικῶν). Τὰ τελευταῖα γενικῶς μεταφράζονται ὡς «βιβλία χριστιανῶν». Εἴμεθα περὶ τὸ τέλος τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος, κατὰ τὸν ὅποιον πολλοὶ χριστιανοὶ ἔζων μαζί ἢ πλησίον τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν καὶ μετέδιδον εἰς τὰς οικογενεῖας τὰς ἰδέας τῶν διὰ μέσου βιβλίων γραμμένων εἰς τὴν ἑβραϊκὴν. Ἐὰν δὲν ἦσαν γραμμένα εἰς τὴν ἱερὰν γλῶσσαν, δὲν θὰ εἶχον ἀνάγκη νὰ ἀρνηθοῦν εἰς αὐτὰ τὴν ἱερὰν ιδιότητα, ἀφοῦ κατὰ γενικὸν κανόνα, (Μισνά Ἰαδαήμ Δ' 5) ἀναγνωρίζεται ἱερὰ ιδιότης μόνον εἰς τὰ βιβλία τὰ γραμμένα «με ἑβραϊκὰ γράμματα εἰς περγαμνὴν καὶ με μελάνην». Ἡ λέξις «Γκιλιονῆμ» τὴν ὁποῖαν δὲν μετεφράσαμεν δύναται νὰ σημαίνει: «Ἀποκαλύψεις» εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἤθελον νὰ δώσουν χαρακτῆρα αὐθεντικὸν ἀν καὶ καθαρῶς ἑβραϊκὰ (καθὼς διὰ τὴν Ἀποκάλυψιν Βαρούχ. πρβ. ἐν γένει Schüller III³ σελ. 187), κατὰ νεωτέρως ἐρευνᾶς αὐτὴ ἢ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου ἀπὸ τὸ Κεφ. Δ' καὶ ἐξῆς, ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς ἰουδαϊκὸν ἔργον, εἰς τὸ ὅποιον προσετέθησαν ἀργότερα χριστιανικὰ μέρη. πρβ. Holtzmann, *Enleitung in das N. T.* 3 ἔκδ. σελ. 412). Εἶναι ἀληθές, ἐξ ἄλλου ὅτι ἕνας ἐκ τῶν νεωτέρων σοφῶν (1) προσπαθεῖ νὰ ἐρμηνεύῃ τὴν ἀνω περικοπὴν ὡς ἀναφερομένην ὄχι εἰς χριστιανικὰ βιβλία ἀλλὰ εἰς βιβλία γνωστικῶν αἰρέσεων, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι γνωστὰ ἔργα γνωστικὰ γραμμένα μόνον εἰς σὴν ἑλληνικὴν καὶ ἢ Μισνά ὁμιλεῖ διὰ βιβλία γραμμένα εἰς τὴν ἑβραϊκὴν, ἢ ἰδέα του ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν μᾶς φαίνεται πιθκνῆ.

Ἐπιπλέον λοιπὸν «ἑβραϊκὰ» κείμενα τοῦ πρώτου Χριστιανισμοῦ· ἀλλὰ ἐὰν δὲν διετηρήθη κανὲν ἴχνος αὐτῶν, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήξῃ. Ὁ Χριστιανισμὸς ἔχανε βαθμηδὸν τὸν ἰουδαϊκὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ διατηροῦντο μόνον τὰ βιβλία τὰ γραμμένα εἰς τὴν πηλοσύνον γλῶσσαν τοῦ πνεύματος. Ὁ Πάππος ὁ πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας μνημονεύει ἀκόμη ἕνα ἑβραϊκὸν Ματθῆτον (ὅρα Holtzmann Α'. σελ. 376) Ἰσως πρόκειται περὶ τοῦ ἑβραϊκοῦ πρωτοτύπου, τὸ ὅποσον, καθὼς ἐξηγήσαμεν, ἐχρησίμευεν ὡς βᾶσιν τοῦ Εὐαγγελίου μας. Ἀφ' ἐτέρου γνωρίζομεν ὅτι, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Ἀγ. Ἰερὸλαμος (πρόλογος ἐκ Σχμουήλ) ἐλάμβανε γνώσιν τοῦ ἑβραϊκοῦ κει-

μένου, τοῦ πρώτου βιβλίου τῶν Μακκαβαίων, ἐνῶ ἡμεῖς κατέχομεν μόνον τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν. Οἱ ἑβραῖοι δὲν τὸ κατέταξαν μεταξύ τῶν κοινωνικῶν βιβλίων, καὶ διὰ τοῦτο ἐλάθη τὸ ἑβραϊκὸν πρωτότυπον.

(Ἀκολουθεῖ).

Ἡ ΕΒΡΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΡΩΜΑΝΟΥ

[Σκοποῦντες νὰ δημοσιεύσωμεν ἱστορικὰ σημεῖοις τῶν ἐν Ἑλλάδι ἑβραϊκῶν κοινοτήτων ἀρχίζομεν μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Κοινοτήτος Κερκύρας τοῦ μακαρίτου Ρωμανοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον δημοσιεύθη πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶναι σήμερον δυσεῦρετον].

Πρὸς λιβόντονον τῆς πόλεως Κερκύρας τὸ μέρος τὸ συνορίζον μετὰ τῶν ἀρχαίων καὶ πτωσιν ἀπειλούντων Βενετικῶν ὀχυρωμάτων, ἄτινα κείνται παρὰ τῆ Βασιλικῆ πύλη (Porta Reale) καὶ τῆ ὁδῷ Σχυλεμβουργίου, διήκον δὲ μέχρι τῆς ὁδοῦ Παλαιολόγου, ἐν οὐ μικρᾷ ἀποστάσει τῆς ἐν Σηπταλῆα πύλης, ἀποτελεεῖ τὴν καλουμένην ἑβραϊκὴν συνοικίαν, ἐν ἣ ἀπὸ δύο ἡδὴ αἰῶνων συνοικοῦσιν οἱ ἐν Κερκύρα πρεσβεύοντες τὸ Ἰουδαϊκὸν θρήσκευμα. Ἡ συνοικία αὕτη, τὸ πεμπτημόριον οὖσα τῆς ὅλης πόλεως Κερκύρας, ἔχει πληθυσμὸν πεντακισχιλίων ἀνθρώπων, οἷτινες, μὲν καὶ μετὰ βίας χωροῦντες ἐν τῷ πρῶτῳ ὀρισμένῳ αὐτοῖς πρὸς κατοικίαν χώραν, ἐκτείνονται ὁσημέραι εἰς τὰς γειτονεύσας συνοικίας. Ἡ ὄψις τῶν πολυορόφων, πεπυκνωμένων καὶ ἀρχαϊκῶν οἰκιῶν, αἱ μακρὰ καὶ στεναὶ ὁδοί, διασταυρούμεναι ὑπὸ στενωτέρων ἄλλων, ἐν αἷς ὁ ἀὴρ εἰσπνέεται βαρὺς καὶ νοσώδης, ἢ ξενοπρεπῆς τῶν κατοίκων μορφῆ, καὶ μάλιστα τῶν γυναικῶν, ὧν αἱ μὲν, μικρόσωμοι, μελᾶγχροες καὶ ἐλίωπες, ἀναπολοῦσι τὰς φλογεράς ἄμμουσ τῆς ἐρήμου, ἐν ἣ διέτριψαν οἱ πατέρες αὐτῶν, αἱ δὲ, λευκαί, σφηκώδεις καὶ ὑγρόφθαλμοι, μαρτυροῦσιν εὐγενεστέραν καταγωγὴν καὶ ἀβροτέραν διαίταν, ἢ παράδοξος τῶν κατοίκου γλῶσσα, ἣς ποιοῦνται χρῆσιν πρὸς ἀλλήλους διαλεγόμενοι, διεγείρουσιν ἐξ ἀνάγκης τὴν περιέργειαν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν συνοικίαν ταύτην, οἷτινες ἀποροῦντες ἐρωτῶσι: πῶς εὐρέθη τῶν ξένων τούτων ἢ ὁμᾶς ἐν τῷ μέσῳ χώρας ἑλληνικῆς, πότε καὶ πῶθεν ἦλθον, τίς ἢ διάλεκτος αὐτῶν, τίνες αἱ τύχαι τῶν δυσμοίρων τούτων ἀνθρώπων, οἷτινες φέρουσιν ἐτι τὰ ἴχνη προγενεστέρων ταπεινώσεως

(1) Σημ. I. E. Σήμερον μὲν τρισχιλίων.

καὶ ἀνισότητος, ἣτις ἦρθη μὲν ἐπ' ἐσχάτων,¹ τῶν ἀποριῶν τούτων ἢ ἐπίλυσις ὅσον σπουδαία καὶ περιέργως, τοσοῦτον εἶναι καὶ δυσχερῆς· ὅθεν οὐδὲν τὸ παράδοξον εἶναι περὶ τῶν ἐν Κερκύρα ἑβραίων πολλὰ καὶ ψευδῆ οὐ μόνον ἐρρήθησαν καὶ ἐγράφησαν, ἀλλὰ, τοῦθ' ὅπερ χεῖρον, καὶ ἐπιστεύθησαν καὶ ἐπανελήθησαν. Τὰ στεναὶ τῆς παρουσίας πραγματείας ὅρια δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν λεπτολόγον ἐξέτασιν καὶ τὸν αὐστηρὸν ἐλεγχὸν τῶν ἐσφαλμένως περὶ ἑβραίων δοθεισῶν πληροφοριῶν, ἀλλ' ἢ ἀναίρεσις μιᾶς καὶ μόνης ἐκ τῶν πολλῶν περὶ ἑβραίων ἡμαρτημένων βεβαιώσεων θέλει ἀρκέσει, ὅπως ἀποδείξῃ ἐπὶ τίνων σφαλερῶν βάσεων οἰκοδομοῦσιν τινες τῶν ἀξιούτων νὰ συγγράψωσι σπουδαίαν δῆθεν ἱστορίαν. Διεξερχόμενοι πρὸ πολλοῦ ἡδὴ χρόνου γαλλικὸν περιοδικὸν ἐν Παρισίοις ὑπὸ ἑβραίων ἐκδιδόμενον, οὐ τὸ ὄνομα οὔτε διὰ μνήμης ἔχομεν, οὔτ' ἐφροντίσαμεν νὰ σημειώσωμεν, ἐνετύχομεν καὶ ἱστορικῆ διατριβῆ, ἐν ἣ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐγένετο λόγος περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ ἑβραίων ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας. Ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ὁ ἀγαθὸς ἀρθρογράφος ἀνέφερε μετὰ τινος ἐθνικῆς φιλαυτίας τὴν ἐπὶ Ῥωμαίων μεγάλην τῶν ἑβραίων πληθύν ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Ἰονίου καὶ ἔχαιρε διηγούμενος τὰ ἐξαιρετικὰ προνόμια, ἃ παρεχώρησεν αὐτοῖς Μάρκος ὁ Ἀγρίππας, χαριζόμενος τῷ φίλῳ καὶ ξένῳ αὐτοῦ Ἡρώδῃ εἰς ἀπόδειξιν δὲ τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων παρέπεμπεν εἰς συγγραφεᾶ γνωστὸν καὶ ἀξιόπιστον, εἰς τὸν ἐπίσης ἑβραῖον Φλάβιον τὸν Ἰώσηπον (2). Ἀπορήσαντες τίνι ποτὲ τρόπῳ μαρτυρία τοσοῦτον σπουδαία, ἐξ ἣς ἀπεδεικνύετο ὅτι οἱ εἰς Κέρκυραν τῶν ἑβραίων ἀποικισμὸς ἀνέρχεται εἰς χρόνους ἀρχαιοτάτους, διέφυγε τὴν προσοχὴν τῶν ἐμβριθῶς μέχρι τοῦδε ἀσχοληθέντων καὶ συγγραψάντων τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑπτανήσου ἀνεζητήσαμεν, ὡς εἰκόσ, ἐν τῇ Ἰουδαϊκῇ Ἀρχαιολογίᾳ τοῦ Φλαβίου τὸ ὑπὸ τοῦ ἀρθρογράφου ὑποδεικνύμενον χωρίον· ἀλλ' ἀνθρακες ὁ θησαυρὸς, διότι ναι μὲν ὁ Φλάβιος ποιεῖται αὐτόθι μνείαν περὶ ἑβραίων καὶ περὶ προνομίων αὐτοῖς παραχωρηθέντων, ἀλλ' οἱ ἑβραῖοι, οἱ ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἐκείνου μνημονεύομενοι εἶναι οὐχὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἰωνίαν τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἡ παρανόησις τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου εἶναι τοσοῦτον καταφανής, τὸ γεωγραφικὸν ἀμάρτημα τοσοῦτον πρόδηλον ὥστε ἢ βεβαιώσις τοῦ ἀγαθοῦ Ἰσραηλίτου, ἀνίσχυρος οὖσα, ἀφ' ἐαυτῆς καταρρεῖ· καὶ ὅμως εὐρέθησαν εὐπιστοὶ τινες ἄνδρες, οἷτινες ἐλάλησαν περὶ τῆς ἐγκαταστάτων ἑβραίων ἐν Ἑπτανήσῳ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων

ἐν ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν χρόνων, ὡς περὶ βεβαίον γεγονότος, καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπέδωκαν τὰ δικαιώματα καὶ προνόμια, ὧν μνεία γίνεται ἐν τοῖς ἑβραϊκοῖς ἐγγράφοις τῆς ἸΔ' ἑκατονταετηρίδος.

Ὅτι ἀπὸ χρόνων ἀρχαιοτάτων οἱ ἑβραῖοι ἦσαν πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος κατοικισμένοι, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Ὅτι ὅμως εἰς Κέρκυραν ἀποικισμὸς αὐτῶν δὲν εἶναι προγενέστερος τῆς ἸΒ' ἑκατονταετηρίδος ἔχομεν περὶ τούτου μαρτυρίαν βεβαίαν καὶ ἀναμφίλεκτον. Ὁ Ῥαββίνος Βενιαμὴν ὁ ἐκ Τουδέλης τῆς Ἰσπανίας, ὅστις μετέβη κατὰ τὸν ἸΒ' αἰῶνα εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἵνα ἐπισκεφθῇ τὰς διαφόρους ἐκεῖ ὑπαρχούσας συναγωγὰς καὶ ἐξετάσῃ τὴν κατάστασιν τῶν αὐτοῦ ὁμοθρήσκων. διηγείται ὅτι εὔρε μέγα πληθὸς ἑβραίων ἐν Ἑλλάδι. Ὁ δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐπισκεφθεὶς ὡσαύτως τὴν Ἑλλάδα Ῥαββίνος Πεταχίας ἐκ Regensburg βεβαίως ὅτι τοσαῦτα ἦσαν αἱ ἰουδαϊκαὶ κοινότητες ἐν τῇ χώρᾳ, ὥστε ὀλόκληρος ἢ Παλαιστίνη δὲν ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ ἅπαντας τοὺς ἐν Ἑλλάδι κατοικοῦντας ἑβραίους (1). Καὶ ὅμως ἐν τῷ ὁ Βενιαμὴν εὔρεν ἐν Ἀρτῇ μὲν ἑκατὸν ἑβραίους, ἐν Πάτραις δὲ πεντήκοντα, ἐν Ναυπάκτῳ ἑκατὸν, ἐν Κρίσση διακοσίους, ζῶντας ἀπὸ τῆς γεωργίας, ἐν Κορίνθῳ περὶ τοὺς τριακοσίους, ἐν Θήβαις δισχιλίους, οἷτινες ἦσαν οἱ κάλλιστοι τῆς Ἑλλάδος μεταξουργοὶ καὶ πορφυροβάφοι, ἐν Εὐβοίᾳ διακοσίους, ὁ αὐτὸς περιηγητὴς δὲν εὔρεν ἐν Κερκύρᾳ εἰμὴ ἕνα καὶ μόνον ὀνόματι Ἰωσήφ. βαφέα τὴν τέχνην (2). Ὅτε ὁ Βενιαμὴν ἐπισκέφθη τὴν Κέρκυραν, ἢ νῆσος διετελεῖ οὖσα ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Ρογερίου, ὅστις ἐγένετο κύριος τῆς Κερκύρας ἐν ἔτει 1147 τῇ βοήθειᾳ τῶν ἐν αὐτῇ Γυμνῶν, ἀνδρῶν τοῦ συρφετώδους ὄχλου, ἐτέρων sans colottes τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἀλλ' ἔμελλε πρὸ τῆς λήξεως τοῦ 1149 νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν νόμιμον αὐτῆς δεσπότην, τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν. Ἐν τῇ ἐπομένῃ δὲ ἸΓ' ἑκατονταετηρίδι, ὅτε τῆς νῆσου τὴν κατοχὴν ἔλαβον οἱ ἐκ Νεαπόλεως Ἀνδραγανοὶ βασιλεῖς, οἱ ἑβραῖοι φαίνονται ἐν Κερκύρᾳ πολυάριθμοι. Ἐὰν ἦλθον οὗτοι ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἢ τῆς Δύσεως ἀγνοοῦμεν. Πιθανωτέρα ὅμως φαίνεται ἢ ἐξ Ἀνατολῆς καταγωγὴ αὐτῶν, μεταβάντων εἰς Κέρκυραν κατ' ὀλίγον εἴτε χάριν ἐμπορίας, εἴτε πρὸς ἀποφυγὴν δεινότερων καταδιώξεων. Ἡ δ' ἐξ Ἀνατολῆς προέλευσις τῶν πρώτων εἰς Κέρκυραν ἀποικισάντων ἑβραίων εἰκάζεται ἐκ τε

(1) Ersch und Gruber, Allgem. Enc. Τόμ. 85, σελ. 464

(2) The itinerary of Rabbi Benjamin of Tudela. Translated and edited by A. Asher. London and Berlin, A. Asher et co. Τόμ. Α' σ. 45-46.

(1) Σημ. I. E. Σήμερον ἢ κατάστασις ἐβεβλιώθη.

(2) Ἀρχαιολ. 15' 2.

¹ M. Friedlander Vorchristlicher jüdischer Gnostizismus.

τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἣν καὶ μόνην ἐλάουν οἱ ἀρχαιότατοι τῶν ἐν Κερκύρα Ἑβραίων, καὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς καλουμένης συναγωγῆς, ἣτις καὶ ἀρχαιότερα θεωρεῖται καὶ περιλαμβάνει τὰς ἀρχαιοτάτας ἑβραϊκὰς οἰκογενείας.

Οὐχὶ ἀνάξιον δὲ ἴσως νὰ προσθῶμεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ ἐπαξίως διευθύνων τὸ τμήμα τῶν ἐν τῇ Βουδληϊανῇ τῆς Ὁξωνίας Βιβλιοθήκη ἀνατολικῶν χειρογράφων κ. R. Neubaueer ἀνεκοίνωσε τῷ ἡμετέρῳ πολυμαθεστάτῳ φίλῳ καθηγητῇ Σ Λάμπρῳ, ὅτι τὸ πρῶτον κείμενον πλήρες ἐν τῇ δημοτικῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ καὶ ἐν πεζογραφίᾳ γνωστὸν μέχρι τούδε, εἶναι μετάφρασις εἰς τὴν καθωμίλημένην τῶν βιβλίων τοῦ Ἰωάν. πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν Κερκύρα Συναγωγῆς (1), ἢ μετάφρασις δὲ αὐτῆς, σωζομένη ἐν τῇ Βουδληϊανῇ καὶ γεγραμμένη διὰ χαρακτήρων ἑβραϊκῶν, ἀνάγε- ναι μὲν ὑπὸ τοῦ κ. Neubaueer εἰς τὸν IB' αἰῶ- να, ἀλλ' ἐξ ὧν εἴπομεν δέον ν' ἀναχθῆ ὀρθό- τερον εἰς τὴν ἐπιούσαν II' ἑκατοταετηρίδα (2).

Ἡ ἐν Κερκύρα κατάστασις τῶν Ἑβραίων ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς τῶν Ἀνδραγαθῶν κυριαρχίας, τουτέστιν ἀπὸ τῆς II' μέχρι τῆς ID' ἑκατοταετηρίδος, ἦτο μὲν οἰκτρὰ καὶ ἀξιοδά- κρυτος, οὐχὶ ὅμως καὶ τοσοῦτον, ὅσον ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, ὅπου ἡ μισαλλοδοξία κορυφω- θείσα ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ταλαιπώρους Ἑβραί- ους ποινὰς ὑπερβάσας κατὰ τὴν ὁμότητα καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τῶν τυράννων τῆς Ῥώμης ἐπι- βληθέντα ποτὲ τοῖς Χριστιανοῖς φοβερὰ μαρ- τύρια. Ἐν ἀδιαλείπτῳ μὲν φόβῳ διατελοῦντες, ἀλλὰ καὶ περισκεπτοὶ ὄντες οἱ Ἑβραῖοι τῆς Κερκύρας ἐφρόντιζον νὰ λαμβάνωσι παρὰ τῶν ἐκαστοτε δυναστῶν τῆς νήσου προνομιακὰ δι- πλώματα, ἵνα κἂν ἐν μέρει μετριάσωσι τὰς ἀείποτε κατ' αὐτῶν ἐνεργουμένας βίαιοπραγίας καὶ περιφρουρήσωσι ἑαυτοὺς ἀπὸ μειζόνων ἐπι- κινδύνων. Τοιαῦτα ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων διατάγ- ματα ἐξέδωκαν οὐκ ὀλίγα οἱ Ταραντῖνοι ἡγε- μόνες, διότι Φίλιππος ὁ ἐκ Τάραντος, αὐθέντης Κερκύρας, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς συζύγου Αἰκα- τερίνης, ἐπιτίτλου αὐτοκρατείας Κωνσταντι- νουπόλεως, ὑπὸ οἴκτου πρὸς τοὺς ἐν Κερκύρα Ἑβραίους ἔγραψεν αὐστηρὸν διάταγμα τῇ 23 Νοεμβρίου 1317, καὶ ἕτερον τῇ 12 Μαρτίου 1324, Ἰνδικτ. Ζ' (3), ὅπως ἀνακουφίσῃ τὰς

ἀφορήτους αὐτῶν ταλαιπωρίας. Βραδύτερον δὲ Ῥοβέρτος ὁ ἐκ Τάραντος, ἐπικληρὸς τῇ ἀρχῇ τοῦ Φιλίππου, καὶ ἡ τοῦ Ῥοβέρτου χήρα Μα- ρία, ἡ ἐκ Βουρβον ἀσκήσασα ἐν Κερκύρα ἐξου- σίαν κατὰ τὸ πρῶτον τῆς χηρείας αὐτῆς ἔτος, ἀπὸ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ 1364 μέχρι μηνὸς Μαρτίου τοῦ 1365, ἐπεκύρωσαν τὰ τοῦ Φιλίπ- που ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων διατάγματα (1). Καὶ πάλιν ὁ τοῦ Ῥοβέρτου διάδοχος καὶ ἀδελφός, Φίλιππος ὁ Β', ὁμωνύμως τῷ πατρὶ καλούμε- νος, διὰ διατάγματος ἐν Τάραντι ἐκδοθέντος τῇ 14 Δεκεμβρίου 1370 Ἰνδικτ. Θ', προσεπάθη- σε καὶ αὐτός, ἀλλ' ἴσως εἰς μάτην. νὰ διαφυ- λάξῃ τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τῶν συνεχῶν ἐπη- ρειῶν, ἐπικυρώσας τὰ ὑπὸ τε τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ γενόμενα προγενέστερα διατάγμα- τα (2). Τέλος δὲ Ἰωάννα ἡ ἐξ Ἀνδραγαθῶν ἐξέ- δωκε καὶ αὐτῆ αὐστηρότητα διατάγματα πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ταλαιπωρουμένων Ἑβραί- ων (3). Τὰ προνομιακὰ ταῦτα ἔγγραφα ἐσώζοντο ἄλλοτε ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Συναγωγῆς, ἀλλ' εἰς ἡμετέραν γνώσιν περιήλθε τοῦ μὲν ἐν ἔτει 1324 ὑπὸ Φιλίππου ἐκδοθέντος ἔγγραφου μόνον ἀκριβῆς περίληψις, διασωθεῖσα ὑπὸ τοῦ περι- κλεοῦς Μουστοξίδου ἐν Ἑλληνομνήμονι, περιέ- χουσα δὲ κατὰ γράμμα τὰδε (4). «Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὑπομνημάτων, τῶν ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Ἑβραίων τῆς Κερκύρας φυλαττομένων, σώζε- νται ἐπιστολὴ τοῦ Ταραντῖνου ἡγεμόνος Φιλίπ- που. Διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἀπευθυνομέ- νης πρὸς τὰς ἐν Κερκύρα ὑπ' αὐτοῦ τεταγμέ- νας ἀρχάς, λογίζεται ἅμα ὕβριν καὶ κηλίδα ἠπροστριβομένην εἰς τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ, τὴν ἠμαρτάνουσαν ὅσον ἐκεῖνος ὑπὸ φιλοφροσύνης καὶ νήσου Κερκύρας. Οἱ ἀξιοματικοὶ αὐτοῦ ἠδὲ ἡγεμόνοι καὶ κλίνας καὶ ἱμάτια καὶ σκευὴ καὶ κτήνη τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ναυτολο- γοῦντες βία συγκάτελεγον αὐτοὺς ἀμίσθους εἰς ἡτὰ πληρώματα τῶν ὀπλιζομένων πολεμικῶν ἠπλοίων· κατηνάγκαζον ν' ἀναβαίνωσιν εἰς τὰ ἠδικαστήρια καὶ νὰ ἐπιτελῶσιν ἔργα ταῖς ἡμέ- ραις τῶν Σαββάτων καὶ τῶν ἄλλων αὐτῶν ἠεορτῶν· ἐπήγγυον κρεμάστρας ἐπὶ τῶν τάφων ἠαυτῶν καὶ τοὺς ἐβίαζον ν' ἀγχωνῶσι καταδί- κους, ἔτι δὲ νὰ χειροκοπῶσι καὶ νὰ ἐκτελῶσι ἠτὰς ἄλλας τὰς εἰς τοὺς κακούργους ἐπιβαλλο- μένας ποινὰς. Δι' ὃ ἀποτόμως καὶ ὀριστικῶς

(1) Σημ. I. E. Κατὰ τὸν Βελλέλην ἡ μετάφρασις ἐγένετο πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑβραίων Κρήτης.

(2) S. Lambros, Collection de Romans Grecs. Paris, 1880. VIII.

(3) Τοῦ πρῶτου μνησθέντος γίνεται ἐν τῷ ὄψιματὶ τῆς Μαρίας διατάγματι, περὶ οὗ κατωτέρω τὸ ἕτε- ρον δὲ παρετίθετο ὁλόκληρον ἐν νεωτέρῳ διατάγματι Φιλίππου τοῦ Β' (Buchon, Nou vel. Recherches his- tor. A' σελ. 408 Mustoxidi, Cose Cerciresi. σελ. 445.

(1) Ἡ ἐπικύρωσις τοῦ Ῥοβέρτου εὑρίσκεται ἐν τῷ ἀνωτέρῳ 5 διατάγματι Φιλίππου τοῦ Β' C Bu- chon, αὐτ. σελ. 410. Mustoxidi, αὐτ. σ. 447) περὶ δὲ τοῦ διατάγματος τῆς Μαρίας ὅρα πρῶτον.

(2) Buchon, αὐτ. σ. 413. Mustoxidi, αὐτ. σ. 449.

(3) Mustoxidi, αὐτ. σ. 450.

(4) Ἑλληνομν. 486.

ἠδιατάττει ὁ Φίλιππος νὰ μὴ ὑπόκνηται οἱ Ἰ- οουδαῖοι εἰς μηδεμίαν μηδεὶν πράγματος χορη- γίαν ἢ εἰς ἐπιτελεσιν ἔργων, πλὴν ἐπὶ μόνων ἠτῶν περιπτώσεων τῶν ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ ἠτῶν ἐξ ἔθους ἐπιτετραμμένων, ἐφ' ὧν καὶ παρὰ ἠπαντὸς ἄλλου πολίτου ἀπαιτοῦνται τὰ τοιαῦ- ἠτα κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν ἀπαρενοχλήτως».

(Ἀκολουθεῖ)

TO NEON BIBLION TOY BERNER SOMBART

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ

Ἐξεδόθη ἐν Γερμανίᾳ βιβλίον προκαλέσαν μέγαν θόρον. Τὸ βιβλίον φέρει τίτλον «Die Zukunft der Juden» ἦτοι «τὸ μέλλον τῶν Ἑβραίων» Συγγραφεὺς εἶναι ὁ Werner Som- bart ἐκ τῶν διασημοτέρων οἰκονομολόγων τῆς Γερμανίας. Ὁ Σομβάρτ εἶχεν ἐκδόσει προηγου- μένως ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ «Οἱ Ἑβραῖοι καὶ ἡ οἰκο- νομικὴ ζωὴ». Τὴν ἔκδοσιν τοῦ δευτέρου βιβλίου του δικαιολογεῖ ὁ Γερμανὸς συγγραφεὺς λέγων ὅτι τὸ μέλλον τῶν Ἑβραίων δὲν ἐνδιαφέρει τούτους μόνον ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὅλην, καὶ ὅτι τὸ δεύτερον εἶναι φυσικὸν συμπλήρωμα τοῦ πρώτου βιβλίου.

Ὁ Σομβάρτ ἀρχεῖται περιγράφων τὴν λυπη- ροτάτην κατάστασιν τῆς μεγαλειτέρας μερίδος τῶν Ἑβραίων (7 ἐπὶ 11 1/2 ἑκατομ.) Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἀνατολῆς, ἐκεῖνοι δηλαδή, οἱ ὅποιοι κα- τοικοῦν τὴν Ρωσίαν, τὴν Γαλικίαν, τὴν Ρου- μανίαν καὶ μέρος τῆς Οὐγγαρίας, περνοῦν ζωὴν ἀθλιεστάτην. Θεωροῦμενοι ἐδῶ ὡς ξένοι καὶ ἄλλοι ὡς μισοὶ πολῖται, πτωχότατοι, ὑπόκεινται εἰς τοὺς διωγμοὺς τῆς ἔξουσίας καὶ τοῦ ὄχλου καὶ γίνονται θύματα θργανωμένων σφαγῶν. Ἐκ τῶν 150.000 Ἑβραίων τῆς Ὀδησοῦ αἱ 48 χιλιάδες λαμβάνουν βοήθημα ἀπὸ τὴν Κοι- νότητα. Εἰς τὴν Γαλικίαν, οἱ τεχνῖτοι Ἑβραῖοι ποῦ κερδίζουν 8 φιορίνια τὴν ἑβδομάδα θεω- ροῦνται εὐποροὶ. Δὲ τὸς ἀνατολίτας τούτους Ἑβραίους, τοὺς τόσον δυστυχεῖς, ὁ Σομβάρτ εὐ- χεται νὰ ἐνωθοῦν δραστηρίως ὅλοι αἱ εἰς διά- φορα μέρη γενόμεναι προσπάθειαι διὰ τὸν Ἑβραϊ- κὸν ἀποικισμὸν τῆς Παλαιστίνης, διὰ νὰ γίνῃ οὗτος συστηματικώτερος καὶ παρέχῃ εἰς ὅσον δυνατόν μεγαλιτέρον ἀριθμὸν Ἑβραίων μίαν ζωὴν βιώσιμον καὶ ἀνθρωπίνην.

Ὅλος ἀντίθετος εἶναι ὁ βίος τοῦ πλείστου μέρους τῶν Ἑβραίων τῆς Δύσεως. Ὅποῦδήποτε τῆς Γερμανίας ἔγειναν συγκρίσεις, προέκυψεν ὅτι οἱ Ἑβραῖοι εἶναι τρεῖς ἢ τέσσαρας φορὰς πλουσιώτεροι τῶν Χριστιανῶν. Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Δύσεως μετέχουν προσέτι περισσώτερον τῶν Χριστιανῶν, τῶν εὐεργετημάτων τῆς ἐκπαιδευ-

σεως. Εἰς τὸ Βερολίνον ἐπὶ 100 μαθητῶν, φοιτοῦν εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα 3, 34 Χριστιαν- οὶ καὶ 26. 37 Ἑβραῖοι. «Τοῦτο τὸ ἀναφέρω μόνον, λέγει ὁ Σομβάρτ, διότι ἐκ τούτου πολ- λοὶ ἐξάγουν τὸ συμπέρασμα ὅτι θὰ ἦτο ἐπιθυ- μητὸν, οἱ Ἑβραῖοι οἱ ὅποιοι κατέχουν τόσην ἔξοχον θέσιν εἰς τὴν νεωτέραν οἰκονομικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν, νὰ ἀφομοιώνοντο μὲ τὰ λοιπὰ μὴ Ἑβραϊκὰ στοιχεῖα.» Καὶ ἐρωτᾷ ὁ διάσημος οἰκονομολόγος. Εἶναι τοῦτο ἐπιθυμητὸν καὶ δυ- νατὸν;

Ὅτε τὸ ἐν, οὔτε τὸ ἄλλο. Ἀντὶ νὰ ζητῶμεν νὰ ἐπαναφέρωμεν, τὴν πολύμορφον καὶ πολύ- χρωμον φύσιν εἰς τὴν μονοτομίαν τῶν ἐνιαίων τύπων, τῶν ἀχρόμων, πρέπει νὰ χαίρωμεν— δύσχυρίζεται ὁ Σομβάρτ— ὅτι ὑπάρχουν ποι- κιλόχρωμα ἐτερογενῆ στοιχεῖα καὶ ἀναρίθμητοι ποικιλίαι. αἱ ὁποῖαι μόναι καθιστοῦν ὠραίαν τὴν ζωὴν Καὶ ἐξακολουθεῖ «Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὸν Ἑβραϊκὸν λαὸν ἐν τῷ συνόλω του, μᾶς πα- ρουσιάζεται ὡς ἐν τῶν ἀξιολογητέρων εἰδῶν, ἐξ ὧν παρήγαγεν ἡ ἀνθρωπίνη φυλὴ. Ὅποιον κενὸ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἐὰν τὸ Ἑβραϊκὸν γένος ἐξαφανίζετο! Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι οὔτε κἂν δυνατόν καθὼς μᾶς τὸ ἀποδεικνύει μία ἀπλοσιτάτη στατιστικὴ! Ἐνῶ δηλαδή εἰς τοὺς μεταξὺ Ἑβραίων συζύγων γάμους, μόνον τὸ 11 0/0 δὲν ἔχει τέκνα, οἱ μικτοὶ γάμοι, μεταξὺ δηλαδή Ἑβραίων καὶ μὴ, παρουσιάζουν τὸ 35 0/0 στείρων γονέων. Ἡ φύσις εἶναι ἐναντία εἰς τοιαύτην ἀφομοίωσιν, καὶ ἡ Ἑβραϊκὴ φυλὴ δὲν εἶναι προωρισμένη νὰ συγχωνευθῇ ἀπὸ τοὺς λαοὺς εἰς τὸ μέσον τῶν ὁποίων ζῆ. παρὰ τὰς προορρήσεις τοῦ Ζόλλσαμ καὶ τοῦ Ρενπλίν.

Ὁ Σομβάρτ πιστεύει εἰς τὴν πιθανότητα ἰδρύσεως ἐνὸς Ἰουδαϊκοῦ Κράτους ἐκ τῶν ἀνα- τολικῶν Ἑβραίων. Ἀλλ' ἐπιλέγει. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς Ἑβραίους τῆς Δύσεως, ἐὰν ποτέ, ὡς ἐκ θαύματος, ἀπεφάσιζον νὰ ἐγκατασταθῶσι εἰς τὴν Παλαιστίνην, δὲν ἔπρεπε περὶ νὰ τοῖς τὸ ἐπιτραπῇ. Διότι τοῦτο θὰ ἰσοδυναμῆ μὲ οἰ- κονομικὸν κατακλυσμὸν, ὁμοίον τοῦ ὁποῖου δὲν εἶδεν ἡ ἱστορία, οὔτε κατὰ τὰς φοβερωτέ- ρας κρίσεις αἱ ὁποῖαι ἐνέσκηψαν εἰς τὸν κό- σμον. Ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ κανεὶς ἕνα βλέμμα εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν διὰ νὰ ἐν- νοήσῃ τί γίνεται μία χώρα ὅταν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ἐγκαταλείπουν.

Οἱ Ἑβραῖοι, συμπεραίνει ὁ Σομβάρτ, πρέπει νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ζοῦν εἰς τὴν Ἑδρῶπην, σκορπισμένοι εἰς τὸ μέσον τῶν λαῶν ποῦ τὴν κατοικοῦν, διότι ἀποτελοῦν τὴν ζύμην τῆς οἰκο- νομίας τῶν λαῶν, τὴν κινήσασαν δύναμιν ἢ ὁποῖα ἐπιταχύνει καὶ πολλαπλασιάζει τὴν ἐμπο- ρικὴν κίνησιν, εἶναι τὰ στοιχεῖα τὰ προκαλοῦντα τὸν πλοῦτον. Ταῦτα γνωματεύει ὁ Σομβάρτ μὲ τὴν ἀσθεντίαν τοῦ ὀνόματός του καὶ τὴν ὑπο- βολὴν τοῦ ὕφους του. (Ἀπὸ τὸ «Πίκκολο»).

ΕΠ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Πολλοί Ἰσραηλιταὶ ἐξελέγησαν ἕως τῶρα δημοτικοὶ Σύμβουλοι καὶ πάρεδροι. Κανεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν ἔγινεν ἀκόμη βουλευτῆς, ἐνῶ πολλοὶ ἰσραηλιταὶ θὰ ἠδύναντο νὰ συνεισφέρουν τὰ φῶτα τῆς πείρας των εἰς τὰς Κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις. Ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ, εἶναι ἡ μόνη εἰς τὴν ὁποίαν δὲν προκἀθιενται Ἑβραῖοι. Μήπως οἱ Ἕλληνες Ἑβραῖοι εἶναι ὀλιγώτερον φιλόδοξοι τῶν ἄλλων ὁμοφύλων των;

Ἐν τούτοις ἰδοὺ μία εὐχὴ τὴν ὁποίαν ἡ Α. Μ. ὁ ἡμέτερος Βασιλεὺς ἐξέφρασε εἰς τὸν διάσημον ἀρχιεραββῖνον Κερκὺρως Ἰωσήφ Ἐμμαουὺλ Λεὺτ κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τὴν ὁποίαν οὗτος ἔλαβε τὴν 17 Σεπτεμβρίου 1875 παρὰ τῆς Α. Μ.

Ἄς ἀναφέρωμεν τὸ πλεῖστον τῆς σχετικῆς περικοπῆς ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ ταξιδίου του εἰς Ἀθήνας, τοῦ Ἀρχιεραββῖνου, μεταφράζοντες αὐτὴν ἐκ τῆς Ἰσραηλιτικῆς Ἀνθολογίας τοῦ Ἰουνίου 1879.

«Εἰσήχθημεν χωρὶς ἐθιμοτυπίας εἰς τὸ ἰδιαιτέρον γραφεῖον τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐδέχθη μὲ γλυκύτατον μειδίαιμα... καὶ μᾶς ἔσφιξε ἄμα εἰσήλθομεν τὴν χεῖρα».

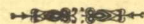
Μετὰ ταῦτα ὁ ἀρχιεραββῖνος ἐκφράσας εἰς τὴν Α. Μ. τὰ σέβη του καὶ ἐπικαλεσθεὶς ἐπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς Βασιλείας καὶ τῶν Β. Πριγκήπων τὴν θεῖαν εὐλογίαν ἐξακολουθεῖ ὡς ἐξῆς.

«Ἡ Α. Μ. μὲ εὐχαρίστησε καὶ ἔλαβε τὴν ὑψίστην φιλοφροσύνην νὰ μὴ μοῦ κρύψῃ ὅτι ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶχεν ἔλθῃ ἐπίτηδες εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ μὲ δεχθῇ. Ἡ δὴλωσις αὕτη ὑψίστης εὐνοίας μὲ συνεκίνησε βελύχματα. Ὁ Βασιλεὺς μὲ ἠρώτησεν ἐὰν ἦτο ἡ πρώτη φορὰ ποῦ ἔβλεπον τὰς Ἀθήνας, ἐὰν τὸ ταξιδίον μου εἶχε μόνον σκοπὸν ἀναψυχῆς. Ἀπήντησα ὅτι δὲν εἶχα ἐπισκεφθῆ ἄλλοτε τὴν ἔνδοξον πρωτεύουσάν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι σπουδῆς ὑπόθεσις ἀφορῶσα τὸ ἑβραϊκὸν δόγμα μὲ εἶχε παρακινήσει νὰ ἀποτανωθῶ προσωπικῶς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον. Ἐζήτησε νὰ μάθῃ περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Τῷ ἐξέθεσα συντόμως τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ὅταν τῷ εἶπον ὅτι ἠσθάνομην πολὺ ἰκνοποιημένον ἀπὸ τὸν πολὺ κολακευτικὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον μὲ ὑπεδέχθησαν ὅλοι οἱ Ὑπουργοὶ καὶ αἱ ἄλλαι ἀνώτεραι ἐξουσίαι τῶν Ἀθηναίων, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος δὲν ἠθέλησε νὰ κρύψῃ τὴν εὐχαρίστησίν του, καὶ διαιρούσης τῆς συνεντεύξεως μοὶ ἔδωκε ἀλλεπάλληλα σημεῖα ἐπιδοκιμασίας. Ἐγένετο λόγος καὶ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ σχετικῶς σημαντικοῦ τῶν ὑπὸ τὰ ὄπλα ἰσραηλιτῶν, καὶ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν

του μαθῶν ὅτι μεταξύ των εὐρίσκοντο κάμποσοι βελθμοφόροι, καὶ μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν θὰ παρουσιαζέτο πλέον καμμία διάκρισις μεταξύ πολίτου καὶ πολίτου διὰ λόγους δογματικούς· ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ δεικνύετο πάντοτε εὐνοϊκῆ πρὸς τὸν ἑβραϊκὸν πληθυσμὸν, τὴν ὁποίαν ὁ Βασιλεὺς ἐγνώριζε ἀφωσιωμένην εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὴν μοναρχίαν· καὶ ὅτι «μία τῶν ὠραιωτέρων ἡμερῶν τῆς Βασιλείας του θὰ ἦτο ἐκείνη κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἴδῃ ἓνα ἰσραηλίτην εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κοινοβούλιον».

Ἐἶχομεν ἐπανεῖλθῃ μόλις εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον ὅταν νέον σάλπιγγμα ἀνήγγειλε ὅτι ἡ Α. Μ. ἐπανήρχετο εἰς Τατόιον. Ἡ Α. Μ. προτοῦ ἀναχωρήσῃ, εἶχε διατάξῃ, ἐὰν ἤθελον ἐκφράσῃ τὴν ἐπιθυμίαν, νὰ μοὶ ἐπιτραπῇ ἡ ἐπίσκεψις ὅλων τῶν διαμερισμάτων τῶν Ἀνακτόρων.»

Δοθείσης τῆς εὐκαιρίας, ἐδημοσιεύσαμεν μὲ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν, τὴν ἀνωτέρω περικοπὴν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναφίνεται καὶ ἡ μεγάλη ἐκτίμησις τῆς ὁποίας ἔχειεν ὁ μεταστὰς ἀρχιεραββῖνος καὶ παρὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως.

ΑΙ ΕΒΡΑΪ·ΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

ΠΑΣΧΑ

Αἱ τρεῖς μεγαλύτεραι ἑβραϊκῆ ἐορταὶ ἔχουσι διπλὴν σημασίαν· ὡς ἐορταὶ τῆς φύσεως καὶ ὡς ἐθνικαί. Ρητῶς ἡ Γραφὴ ὀνομάζει τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα τὴν ὁποίαν τὴν προσεχῆ Τρίτην ἐορτάζει ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον, ἐορτὴν τῶν ἀζύμων, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς νυκτὸς τῆς Ἐξόδου κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἰσραηλιταὶ βιαζόμενοι νὰ φύγουν ἔψησαν χωρὶς ζύμην τὸ ψωμί των, καὶ ἐορτὴν τῆς ἀνοιξέως διότι ἐρτάζεται κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα τῆς ἀνοιξέως. Ἰσως δὲν εἶναι ἀπλῆ σύμπτωσις ὁ ἐορτασμὸς αὐτὸς τῆς Ἀνοιξέως καὶ τῆς Ἐλευθερίας, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη συμβολίζει τὸσον ὠραία τὴν δευτέραν. Ψυχολογικῶς ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ὑψηλοτέραν ροπήν δράσεως καὶ μεγαλειτέραν ἀγάπην τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅπου ὅλη ἡ φύσις, καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὑφίσταται μίαν ἀναγέννησιν. Ἡ διπλῆ αὕτη ἐορτὴ τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἀνοιξέως, εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ ἀρχαιοτέρη τῆς ἀνθρωπότητος ἐορτὴ, ἡ ὁποία ἐορτάζεται χωρὶς διακοπὴν συνεχείας ἀπὸ 32 αἰῶνας, εἰς τὸ μέσον τῆς ἑβραϊκῆς οἰκογενείας. Τὴν κορωνίδα ἀποτελεῖ ὁ ἐσπερινὸς δεῖπνος τῆς πρώτης νυκτὸς. Ὁ δεῖπνος αὐτός, συμβολικὸς, δίδει ὀλοκληρωτὴν εἰκόνα τῆς ἑβραϊκῆς ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς, τῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν ἐλπίδων τῆς. Ὁ πασχαλινὸς δεῖπνος δὲν ἔχει τίποτε τὸ με-

Ο ΒΑΜΠΕΡΥ

Ὁ μέγας ἀνατολιστῆς, διπλωμάτης καὶ ἐρευνητῆς Ἀρμίνιος Βαμπερὺ ἐορτάζει τὴν ὀγδοηκονταετηρίδα του. Ὁ παγκόσμιος τύπος ὀμιλεῖ περὶ αὐτοῦ. Ὁ Βαμπερὺ ἐλευθερόφρων τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, δὲν ἀπηρνήθη ποτὲ τὴν φυλὴν του. Εἰς ἀνταποκριτὴν τῆς «Jewish Chronicle» τοῦ Λονδίνου εἶπε τὰ ἐξῆς. «Ἄν εἶμαι ἐκ τῶν ὀρθοδόξων ἑβραίων Πολλοὶ μὲ λέγουν χριστιανόν· ἀλλὰ δὲν ὑπῆρξα ποτὲ τοιοῦτος. Ἐγενήθην ἑβραῖον, καὶ θὰ ἀποθάνω τοιοῦτος. Ὅπου ἠρωτήθην εἶπα μὲ ὑπερηφάνειαν δι' εἶμαι ἑβραῖος, ἂν καὶ ὄχι ὑπὸ θρησκευτικὴν σημασίαν. Ὁ πατὴρ μου, ὁ πάππος μου καὶ προπάππος ἦσαν ραββῖνοι, καὶ ἔμαθα ἐκ τῆς πρώτης ἡλικίας μου νὰ εἶμαι ἀφοσιωμένος εἰς τὸν λαόν μου».

Ἐπειτα διηγήθη τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον ἀναφερόμενον εἰς τὸν πρωθυπουργὸν τῆς Ἀγγλίας Βενιαμὶν Δισραέλι.

«Συνετρόγαμεν μόνον μὲ τὸν Δισραέλι καὶ τὴν γυναῖκα του. μετὰ τὸ γεῦμα ἐκάθησα εἰς μίαν πολυθρόναν, ἐνῶ ὁ Δισραέλι περιεπάτει ἄνω κάτω εἰς τὸ δωμάτιον. Αἰφνιδίως σταματᾷ καὶ μοῦ λέγει: «Βαμπερὺ ποῦ ἐγενήθης;» Εἰς τὴν Βουδαπέστην, ἀπεκρίθη. «Ἄλλὰ δὲν εἶσαι Οὐγγρος;» «Ὁχι, ἀπήνησα. εἶμαι ἑβραῖος». Τότε ὁ Δισραέλι μὲ ἔξαψεν ἐκτύπησε τὸν γρόνον του εἰς τὸ τραπέζι καὶ εἶπεν. «Τὸ ἤξευρα. Κανένας ἄλλος ἐὰν δὲν ἦτο ἑβραῖος δὲν θὰ εἶχε τὴν ἐπιμονὴν νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς βλέψεις του εἰς ταύτην τὴν χώραν (τὴν Ἀγγλίαν) ἕως ὅτου μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ τὰς ἀκολουθήσωμεν».

Ὁ Βαμπερὺ ἀποδίδει τὸν ἀντισημιτισμὸν καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν χαρακίτηρος πολλῶν ἑβραίων, οἱ ὁποῖοι διὰ ἀπολαύς ἢ τίλους, βασιζόμενοι ἢ κρύπτον τὴν καταγωγήν των. Οὕτως ὥστε, προσθέτει δύο τρίτα ἀπὸ ὅτι διακρίνεται ἐδῶ εἰς τὴν Βούδα Πέστην, εἰς τὰ γράμματα, εἰς τὴν ἐπιστήμην, βιομηχανίαν καὶ δημοσίαις θέσεις εἶνε εἰς χεῖρας ἑβραϊκάς.

Ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ ἄγγλου ἀνταποκριτοῦ ἐὰν νομίζῃ ὅτι μὲ τὸν θάνατον τῆς θρησκευτικῆς ιδέας θέλει ἀποθάνῃ καὶ ὁ Ἑβραϊσμός, ὁ Βαμπερὺ ἀπήνησεν· «Ὁχι ποτέ· διότι ὑπάρχει καὶ τι σπουδαῖον τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ φυλετικὴ ὑπερηφάνεια, ἡ ὑπερηφάνεια διὰ τοὺς μεγάλους ἄνδρας τοῦ παρελθόντος. . . . Ἐκεῖνοι ἐξ ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν φυλετικὴν αὐτὴν ὑπερηφάνειαν εἰς τὸ μέλλον θὰ εἶναι περισσότεροι ἀπὸ σήμερον, διότι, παρατηρῶ μίαν μεγάλην ἀναγέννησιν τοῦ ἑβραϊκοῦ αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὸ ἑβραϊκὸν θρησκευτικὸν αἶσθημα — ἐκεῖνοι λέγω θὰ εἶναι εὐτυχεῖς νὰ λέγονται ἑβραῖοι, καὶ ἐπομένως αἱ ἑβραϊκαὶ ἀρεταὶ — βίος ἁπλοῦς, ὑψηλαὶ σκέψεις καὶ λεπτὴ ἠθικὴ — θὰ ἐπικρατήσουν παρ' αὐτοῖς, περισσότερον ἀπὸ σήμερον».

ταφυσικόν, θὰ ἔλεγε κανεὶς τίποτε τὸ θρησκευτικὸν κατὰ τὴν σημασίαν ποῦ δίδεται συνήθως εἰς αὐτὴν τὴν λέξιν. Τὸ τραπέζι εἶναι μεγαλύτερον τοῦ συνήθους, διότι περισσότεροι εἶναι οἱ λαμβάνοντες μέρος εἰς τὸ δεῖπνον, ἀφοῦ ἡ θύρα τοῦ σπητιοῦ πρέπει νὰ ἀφήνεται ἀνοιχτὴ διὰ ὁποιοὺνδήποτε ἔχει ἀνάγκην τροφῆς, ἢ καὶ ἀπλούστερον νὰ ἐορτάσῃ τὸ πάσχα. Ἐλευθερία λοιπὸν καὶ ἰσότης κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὁ πλούσιος ὁ ἑκατομυριοῦχος ἔχει εἰς τὸ πλευρόν του, τὸν πτωχότερον, ξένον ποῦ τυχαίως διέβαινε ἀπὸ τὴν πόλιν ἢ καὶ ἐντόπιον, μόνους ἢ καὶ μὲ ὀλοκληρον τὴν οἰκογένειαν. Εἰς τὸ μέσον τῆς τραπέζης κεῖται τὸ Συμβολικὸν κἀνίστρον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἄζυμα, πικρὰ χορτάρια αὐγόν, τεμάχιον ψητοῦ ἀρνίου καὶ «χαρόσετ» εἶδος κικεῶνος μὲ ὄζος καὶ ἄλλα ἀρτύματα μὲ ὄζεϊαν τὴν γεῦσιν.

Τὰ εἶδη αὐτὰ συμβολίζουν τὴν πικρίαν τῆς δουλείας, τὸν πασχαλινὸν ἀμὸν καὶ τὸν ἄζυμον ἄρτον τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς τῆς Ἐξόδου καὶ τὸ αὐγόν, τὸ ὁποῖον οἱ Ἑβραῖοι συνειθίζουσιν ὡς «περίδειπνον» εἰς ἔνδειξιν πένθους διὰ τὴν Ἱερουσαλήμ.

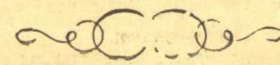
Ὅλα τὰ σύμβολα αὐτὰ, σκοπὸν ἔχουν νὰ διεγείρουν τὴν περιέργειαν τῆς νέας γενναίας νὰ ἀποτυπώνουν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς παραστατικῶς τὴν παράδοσιν τῆς φυλῆς, τὴν παράδοσιν τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου καὶ τῶν λαῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἰσραὴλ ἔμενε πάντοτε πιστῶς ἀπὸ 32 αἰῶνας.

Τετρακίς ἐγείρεται τὸ ποτήριον τῆς εὐχαριστίας, ἐνῶ μίαν μόνον φορὰν κατὰ τὰς ἄλλας ἐορτάς, καὶ τρεῖς ἐκ διαλειμμάτων μοιράζει ὁ οἰκογενειάρχης τὰ πικρὰ χορταρικά, ἀναγινώσεται ἡ ἱστορία τῆς «Ἐξόδου» μὲ ἐρμηνεῖαν εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου, καὶ ψάλλονται οἱ ψαλμοὶ οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἔξοδον.

Ὁ δεῖπνος παρατίθεται εἰς τὸ μέσον μεταξύ τῶν συμβόλων, τῆς ἱστορίσεως καὶ τῶν ἀσμάτων. Κιμμία δὲ λέξις μίσους διὰ τοὺς Αἰγυπτίους! διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Γραφὴ παραγγέλλει ἀγάπην καὶ ἀγαπήσῃς αὐτοὺς ὡς σεαυτόν» καὶ διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ὁποίων πενήσοσα ἡ Συναγωγὴ δὲν ἀπαγγέλλει κατὰ τὴν ἐβδόμην τοῦ Πάσχα (κατὰ τὴν ὁποίαν συνέβη ὁ καταποντισμὸς) τὴν Μεγάλην Δοξολογίαν τῶν ἄλλων ἐορτῶν.

Ταῦτα πάντα διδάσκει ὁ οἰκογενειάρχης μετατρέπων τὸ τραπέζι εἰς ἔδραν ἠθικοκοινωνικῆς διδασκαλίας.

Τὸ Πάσχα ἐορτὴ τῆς Ἀνοιξέως, τῆς Ἐλευθερίας εἶναι καὶ ἡ ἐορτὴ τῆς Ἀγάπης.

ΓΝΩΜΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΛΜΟΥΔ

Πόλις χωρίς σχολεία είναι καταδικασμένη να καταστραφῆ.

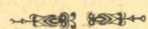
Ὁ Σοφὸς εἶναι ἀνώτερος τοῦ Προφήτου.

Τὰ μικρὰ τῶν δημοτικῶν σχολείων εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς Κοινωνίας.

Στὸ τόπον σου τὸ ὄνομα, στὴ ξενιτειὰ τὸ φόρεμα.

Ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι προσωπεῖον τῶν ἐλαττωμάτων.

Μὴ περιφρονεῖς οὔτε πρόσωπον οὔτε πρᾶγμα κανένα· κάθε πρόσωπον ἔχει τὴν ὥρα του· κάθε πρᾶγμα τὴν θέσιν του.

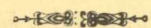

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Ζητήσατε παντοῦ τὸν Ἑβραῖον!

Σχετικῶς μὲ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Ρώσου πρέσβους εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐγράφη ὑπὸ τῶν ἀντισημιτικῶν ἐφημερίδων, τῶν ὁποίων ἔγινεν ἡχώ καὶ μία ἀθηναϊκὴ ἐφημερίς, ὅτι ἡ ἀντικατάστασις ἔγινε διότι ἡ πολιτικὴ τοῦ κ. Τσαρικόφ εἶναι νεοτουρκικότερα τῆς τῶν Νεοτούρκων, τοῦτο δὲ διότι ὁ Τσαρικόφ δὲν διήθνησε αὐτὸς τὴν Πρεσβείαν καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς Ρωσίας, ἀλλ' ὁ διερμηνεὺς κ. Μάνδελσταμ! Δοιοὶ ἐνῶ οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι καταδιώκονται ἀμειλίκτως ἀπὸ τὴν ρωσικὴν πολιτικὴν, ἕνας διερμηνεὺς τῆς φυλῆς τῶν ἔχει τόσην ἐπιρροήν! Ἐὰν δὲ ἐπιπροθέσωμεν δι' αὐτοῦ ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ τῆς μεγάλης Αὐτοκρατορίας, τότε ὁποῖαν εἰκόνα παρουσιάζει αὕτη ἀγομένη καὶ φερομένη ἀπὸ ἕνα διερμηνέα!

Ἐπάρεται ἡ ἡλιθιώτερον τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου; Ἄλλ' ἡ εἰς βάρος τῶν Ἑβραίων κακοπιστία δὲν ἔχει ὄρια!

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΕΒΡΑΪΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΙΣΠΑΝΙΑ. — Ἐπισκευάζεται διὰ τὴν ἀποδοθῆ ἢ πρώτη μορφή της, ἡ ἀρχαία καὶ μεγαλοπρεπὴς Συναγωγὴ τοῦ Σαμουὴλ Μπέν Μείρ Ἀλεβὺ ἐν Τολέδῳ, ἡ ὁποία εἶχε μετατραπῆ εἰς καθολικὴν ἐκκλησίαν. Ὁ Μαρκήσιος Della Vega σκοπεύει νὰ ἰδρῶσῃ ἐντὸς αὐτῆς ἰσραηλιτικὴν μουσεῖον, περιέχον ἑβραϊκὰς μικρογραφίας καὶ φωτογραφικὰς ἀναπαραστάσεις τῶν μνημείων τῆς ἑβραϊοισπανικῆς ἀρχαιότητος.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. — Ὁ ἀρχιραββῖνος Ἀλεξάνδρειας Σεβ. Della Pergola ἔκαμε ἐσγάτως δύο δικλέξεις περὶ τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως τῶν Ἑβραίων εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ περὶ

τῆς περιφήμου μεταφράσεως τῆς Γραφῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τῆς λεγομένης τῶν ἑβδομηκοντα.

ΙΤΑΛΙΑ. — Ὁ καθηγητὴς Γουλιέλμος Λάττες ἔκαμε διάλεξιν εἰς τὸ Λιβόρνον μὲ τίτλον «Ἐνας μέγας ποιητὴς τῆς ἑβραϊκῆς διασποράς». Ὁ ποιητὴς αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰεουδὰ Ἀλεβὺ. Ὁ ὁμιλητὴς ἤρχισε τὴν διάλεξιν του μὲ τοὺς στίχους τοῦ Χάινε, τοὺς ἀναφερομένους εἰς τὸν Ἀλεβὺ. «Ὁ Ἰεουδὰ-Ἀλεβὺ ὑπῆρξε μέγας ποιητὴς ἄστρον καὶ λαμπὰς τῆς ἐποχῆς του, λάμπει καὶ φῶς τοῦ λαοῦ του, μεγάλη καὶ θαυμασιὰ στήλη ποιητικοῦ φωτός, ποῦ προηγεῖτο εἰς τὴν ἔρημον τῆς ἐξορίας τὸ περίλυπον καρθάνιον τοῦ Ἰσραήλ. Ἀγνὸν καὶ ἄδολον, χωρὶς κηλίδας, καθὼς ἡ ψυχὴ του, ὑπῆρξε τὸ ἄσμα του. Ὅταν ὁ Δημιουργὸς ἐπλασε τὴν ψυχὴν αὐτὴν, χαίρων διὰ τὸ ἔργον του, τὴν ἐφίλησε καὶ τὸ ἀποτύπωμα τοῦ φιλήματος ἔμεινε εἰς κάθε ἄσμα τοῦ ποιητοῦ, ποῦ καθιερώθη μέγας ἀπὸ τοιαύτην εὐνοϊαν (Romancero βιβ. Γ' Iehuda ben Hallevy I). Ἐπειτα ὁ κ. Λάττες ὁμίλησε περὶ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἑβραίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, περιγράφων τὸν βίον των καὶ ἀναφέρων τοὺς μεγάλους ἄνδρας των, ἐπιμένων ἰδιαιτέρως εἰς τὸν μέγαν ποιητὴν, ὁμιλῶν περὶ τῆς μεγάλης ψυχῆς του καὶ τὴν ὑψηλὴν τέχνην του, καὶ χαίρετων αὐτὸν μὲ αὐθόρμητον ἔμπνευσιν πλησίον τῶν ἐρειπίων τοῦ Ναοῦ, ὅπου ἡ παράδοσις λέγει ὅτι ἀπέθανεν, ὡς σύμβολον τῆς ἑβραϊκῆς σοφίας, τῆς ἑβραϊκῆς τέχνης καὶ πίστεως. Ἀνέγνωσε ἔπειτα τὴν μετάφρασιν τῆς «Σιωνιάδος», σχολιάζων τὰ ὠραιότερα αὐτῆς μέρη.

Τέλος ὁ Λάττες ἀνέφερεν ὡς ἐπίλογον τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἑβραϊκῶν γραμμάτων, τὸν νεώτερον πλουτισμὸν τοῦ ἑβραϊκοῦ λεξιλογίου οὕτως ὥστε μετεφράσθησαν εἰς τὴν ἑβραϊκὴν ὁ Ὅμηρος, ὁ Δάντης, ὁ Σαίξπηρ, ὁ Γκέτε, ὁ Οὐγγὼ καὶ ὁ Τολστόι, ἐκτὸς τῆς παρκαγωγῆς πολλῶν ἔργων πρωτοτύπων μεγίστης ἀξίας.

— **Ἀκρόασις παρὰ τῷ Πάπα.** — Ὁ γνωστὸς σιωνιστὴς Μπέν-Ἰεουδὰ διεθυντὴς τῆς ἡμερησίας «Ἀδρ» τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐγένετο δεκτὸς ἐν Ρώμῃ παρὰ τοῦ Πάπα. Ὁ Μπέν-Ἰεουδὰ συνωδευετο ἀπὸ τὴν κυρίαν του. Πίος ὁ Ι. συνεζήτησε μὲ τοὺς συζύγους Μπέν-Ἰεουδὰ περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑβραϊκῆς φιλολογίας ἐν Παλαιστίνῃ καὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐκεῖ Ἑβραίων.

Μετὰ ταῦτα ὁ σιωνιστὴς δημοσιογράφος ἐπεσκέφθη τὸν ὁμόδοξον Δήμαρχον Ρώμης Ἐρνέστον Νάθαν, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἔδειξε μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἑβραϊκὴν ἀνάπτυξιν ἐν Παλαιστίνῃ.

— Οἱ Ἑβραῖοι ὅλης τῆς Ἰταλίας ἐτέλεσαν δοξολογίας διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ Βασιλέως.

Πρότυπον τοῦ δημοκρατικοῦ ἀνακτος ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ Γ' εἶναι κατὰ τι πλεῖστον μίαν τῶν προσωπικοτήτων, αἱ ὁποῖαι καλλίτερον ἐνόησαν τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος, καὶ μίαν τῶν εὐγενεστέρων ψυχῶν τῆς ἱστορίας, μέλων νὰ καταταχθῆ εἰς τὸ πλευρὸν τῶν φιλοσόφων αὐτοκρατόρων τῆς Ρώμης μὲ τὴν προσθήκην τῆς λεπτῆς αἰσθηματικῆς ἐκείνης γλυκύτητος, ἀγνώστου ἴσως εἰς τὸν ἐθνικὸν κόσμον. Μὲ τοὺς Ἰταλοὺς ἤνωσαν τὰς εὐχὰς των καὶ οἱ ἰσραηλιταὶ τῶν ἄλλων χωρῶν.

ΑΓΓΛΙΑ. — Ἀπέθανε κατ' αὐτὰς ὁ Ἄρθουρ Σασσούν, γυναικάδελφος τοῦ Λεοπόλδου Δὲ Ρότσιλδ. Ὁ Σασσούν ἦτο ὁ στενώτερος φίλος τοῦ Βασιλέως Ἐδουάρδου, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν ἐγχείρησιν τὴν ὁποῖαν ὑπέστη κατὰ τὸ 1908 παρέμεινε πρὸς ἀνάρρωσιν ἐπὶ τινὰς ἑβδομάδας εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Σασσούν. Ἐἴτε γράφων πρὸς αὐτὸν εἴτε ὁμιλῶν, ὁ Βασιλεὺς μετεχειρίζετο τὴν φράσιν «Dear Arthur», ἀγαπητὴ Ἄρθουρ. Ὅτε κυνηγῶν εἰς τὰ κτήματα τοῦ Σασσούν τὸ φθινόπωρον, συνέπιπτε ἡ ἡμέρα τῆς Μεγάλης Νηστείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ὁ Βασιλεὺς Ἐδουάρδος σεβόμενος τὰ αἰσθήματα τοῦ φίλου του ἀπουσίαζε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς κυνήγι.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας του, ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας μετέβαινε συχνότερα εἰς Μπράιτον πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ φίλου του καὶ διεκρίνοντο περιπατοῦντες μαζὺ ὡς δύο ἀδελφοί.

Ὁ Σασσούν ἀνῆκεν εἰς τὴν μεγάλην φιλανθρωπικὴν οἰκογένειαν τοῦ Δαβὶδ Σασσούν· περὶ αὐτοῦ δὲ ἐλέγετο ὅτι αὐδέποτε εἶπε κακὸν διὰ κανένα, καὶ κανεὶς δὲν εἶπεν κακὸν δι' αὐτόν.

Μετρίοφρων καὶ φιλόφρων ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς του σχέσεις δὲν ἐπεδίωξε τίτλους θελήσας νὰ παραμείνῃ πάντοτε ὁ κ. Arthur Sassoon.

— Ὁ Λεοπόλδος Δὲ Ρότσιλδ τοῦ ὁποῖου ἔγινε μνεῖα ἀνωτέρω ἐκινδύνευσε πρὸ ἡμερῶν νὰ πέσῃ θύμα δολοφονικῆς ἀποπειρᾶς ἐκ μέρους νέου πιθκὸν ἀναρχικοῦ. Ὁ ἀποπειρωθεὶς τὴν δολοφονίαν εἶναι ἰσραηλιτὴς. Ὡς χρακτηριστικὸν τῶν ἀγγλικῶν ἐθίμων, ἀναφέρομεν ὅτι συνέπεσε κατ' αὐτὰς ὁ Ρότσιλδ νὰ εἶναι πρόεδρος ἐπιτροπῆς ἐράνου διὰ τὸ Ἰσραηλιτικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Λονδίνου διὰ τὸ ὁποῖον ἐζητοῦντο συνεισφοραὶ 500,000 φράγκων. Εἰς ἔνδειξιν δὲ συμπαθείας διὰ τὴν διάσωσιν του, οἱ Ἑβραῖοι Λονδίνου συνεπλήρωσαν αὐτοστιγμὴν τὸ ποσόν.

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Ε' ὑπῆρξε ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὴν ἀποστολὴν συλλυπητηρίου τηλεγραφήματος διὰ τὸν θάνατον τοῦ Σασσούν, καὶ συγχαρητηρίου διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ Ρότσιλδ, τῶν ὁποίων αἱ οἰκογένειαι δὲν διακρί-

νονται μόνον διὰ τὸν πλοῦτον ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κοινωνικὴν των δράσιν καὶ φιλανθρωπίαν.

— Εἰς τὸ Ἦστ Ἐνδ τοῦ Λονδίνου ἐκτίσθη ἑβραϊκὸν θέατρον εἰς τὸ ὁποῖον θὰ δοθοῦν παντὸς εἶδους παραστάσεις, μηδὲ τοῦ μελοδράματος ἐξαιρουμένου. Τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα ἔγιναν τὰ ἐγκαινία μὲ πρωτότυπον μελοδράμα «Ὁ Βασιλεὺς Ἀχάζ». Τὸ μελοδράμα, μουσικὴ καὶ λιμπρέττο, εἶναι ἔργον τοῦ κ. Σ. Ἀλμαν ἀρχηγοῦ τοῦ χοροῦ τῆς Μεγάλης Συναγωγῆς. Κατὰ τὰς ἀγγλικὰς ἐφημερίδας τὸ μελοδράμα ἐπέτυχε, ὁ δὲ κ. Ἀλμαν ἀνεδείχθη μουσικοσυνθέτης μεγίστης ἀξίας. Οἱ ἐκτελεσταὶ ἐκρίθησαν μετ' ἐπαίνων. Μεταξὺ τούτων διεκρίθη ὁ κ. Vinogradoff βαρύνονος τραγουδήσας εἰς τὸ Couent Garden καὶ μέλος τῆς Ὀπερᾶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θεάτρου Πετροπόλεως. Διευθυντὴς ὀρχήστρας ὁ ἴδιος κ. Ἀλμαν. Αἱ παραστάσεις δίδονται εἰς τὴν ἑβραιογερμανικὴν διάλεκτον. Σκοπεῖ δὲ τὸ θέατρον τὴν καλλιτεχνικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ψυχαγωγίαν τῆς πολυπληθεστάτης ἐκείνης ἑβραϊκῆς συνοικίας, ἀποτελουμένης ἐκ προσφύγων τῆς Ρωσίας.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ. — Κατὰ τὴν «Judische Rundschau» ἡ νέα Γερμανικὴ Βουλὴ περιλαμβάνει 13 βουλευτὰς ἰσραηλιτάς. Ἐκ τούτων 11 ἀνήκουν εἰς τὸ σοσιαλιστικὸν κόμμα καὶ 2 εἰς τὸ προοδευτικόν. Προσέτι οἱ ἐξ εἶναι δημοσιογράφοι, 6 δικηγόροι καὶ ἕνας συμβολαιογράφος.

ΓΑΛΛΙΑ. — Εἰς τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν ὁ κ. Ψυχάρης, καθηγητὴς εἰς τὴν Σχολὴν τῶν νεωτέρων Ἀνατολικῶν γλωσσῶν, ἀνεκοίνωσε μελέτην μὲ τίτλον, Λάμεδ καὶ Λάμβδα, περὶ τῶν ὑφισταμένων ἀναλογιῶν μεταξὺ τῆς γραφῆς τῶν ἄνω γραμμάτων εἰς τὴν ἑβραϊκὴν καὶ τὴν ἑλληνικὴν.

Οἱ κ. κ. Θεόδωρος Ρεῖναχ καὶ Κλερμόν-Γκονὼ ἔλαβον τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος.

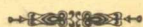
ΑΜΕΡΙΚΗ. — Ὁ ἑβραϊκὸς πληθυσμὸς τῆς Νέας Ὑόρκης ὁ ὁποῖος τὸ 1910 ἀνῆρχετο εἰς 825,000 καὶ τὸ 1911 εἰς 882,000 κατὰ νεωτέραν στατιστικὴν τοῦ Ἰωσήφ Ἰακωβὸς ἀνέρχεται εἰς 906,000.

Ἐπειδὴ ἡ μετανάστευσις ἐξοκλοουθεῖ συνεχῶς εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν μεγαλοπόλιν, οἱ Ἑβραῖοι ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ θὰ φθάσουν γλήγορα τὸ ἑκατομμύριον. Κατ' ἄλλας στατιστικὰς ὑπερβαίνουν ἤδη τὸν ἀριθμὸν τούτον.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ. — Μεγάλαι λαϊκὰ σπῆτια μὲ ὅλην τὴν νεωτέραν ἄνεσιν ἐκτίσθησαν εἰς Πέταχ-Τικβὰ καὶ Χεδερά, ἑβραϊκὰς ἀποικίας τῆς Παλαιστίνης. Τὰ ἔξοδα κατέβαλεν τὸ «Ἐθνικὸν ἑβραϊκὸν κεφάλαιον».

ΤΟΥΡΚΙΑ. — Κατὰ τὸν βομβαρδισμόν τοῦ λιμένος τῆς Μοκρᾶ τῆς Ἀραβίας, ἔπεσε παλαιὸν κτίριον, τοῦ ὁποίου ὁ ἰδιοκτήτης σαρώνων τὰ ἐρείπια, ἀνεκάλυψεν θησαυρὸν συνιστάμενον εἰς ἀρχαῖα ἀβυσσινιακὰ καὶ ἐβραϊκὰ νομίσματα μεγίστης ἀξίας.

— Εἰς τὴν ἱατρικὴν σχολὴν Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ 587 φοιτητῶν μὴ μουσουλμάνων ὑπάρχουν 63 ἐβραῖοι, εἰς τὴν νομικὴν 51. Ὁκτὼ νέοι ἰσραηλῖται σπουδάζουν σήμερον εἰς τὴν Εὐρώπην μὲ ἐξοδα τοῦ Κράτους, ἕξ εἰς Γαλλίαν, ἕνας εἰς Βερολίνον καὶ ἕνας εἰς Βιέννην.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ

Καὶ ἡ «Ἰσρ. Ἐπιθεώρησις» συγχαίρει τὸν πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τὸν περιβάλλει τρίτην ἤδη φοράν, ἐκάστοτε πανηγυρικότερον. Ἐένος δημοσιογράφος ἐλθὼν ἐνταῦθα πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ἐξεφράσθη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον περὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων: «Ἡ Ἑλλάς στερεῖται νεωτεριστῶν (moderni) ἀνθρώπων». Ἴσως θὰ ἦτο σωστότερον νὰ εἶπῃ τις «μοδέρνων» συστημάτων, διότι ὅλοι οἱ τελευταῖοι πολιτικοὶ δὲν ἐστεροῦντο νεωτεριστικοῦ πνεύματος. Ἀπόδειξις ὅτι ἅμα ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν ἠσθάνθη τὴν ὠρύμανσιν νέων κυβερνητικῶν ἰδεῶν, εὐρέθη ἀμέσως ὁ ἕλλην «νεωτεριστής» νὰ τὰς ἐφαρμώσῃ. Καὶ ποίου ἀναστήματος! Μέλλων ἴσως μὲ τὴν ταχύτητα τῆς δράσεως καὶ τὴν ἑναρμόνιον συστηματικότητα νὰ ἐπισκιάσῃ πολλοὺς «μοδέρνους» Κυβερνήτας ἄλλων χωρῶν μεγαλειτέρων. Καὶ ἡ ταχύτης καὶ ἀρμονία ἐν τῇ δράσει εἶναι χαρακτηριστικὰ ἰδιαίτερα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ οὐρανοῦ, ὅπου τὸ ὠραῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐκκολλάπτονται ταχύτατα καὶ ταχύτατα φθάνουν εἰς ἀκμὴν.

Ἡ παροῦσα ἐπανάστασις ἡ εἰρηνικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν εἶναι ἡ πρώτη. Εἶναι ἡ συνέχεια τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως εἰς τοὺς αἰῶνας· ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Βασιλείου ἐπαναλαμβάνει εἰς βραχύτατα στάδια ἐξελίξεως, τὸ ἀρχαῖον παρελθόν. Αἱ ἐπανάστασις αὐταὶ λαοῦ εὐγενοῦς, δὲν δύνανται νὰ εἶναι εἰμὴ ἀναίμακτοι, μὲ τὴν ἑναρμόνιον,

θὰ ἐλεγέ τις γραμμὴν, ἡ ὁποία εἰς τὴν τέχνην παρήγαγε τὸν Περθενώνα, τὸν «Ἐρμῆν», καὶ τὸν «Οἰδύποδα τύραννον»

Ὁ λαὸς ἐπαναστάτησε κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐνσαρκώσας τὸν παλαιὸν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τοὺς παλαιοὺς Κυβερνήτας καὶ τὸν νεώτερον εἰς τὸν νέον τοῦ Κυβερνήτην, ὁ ὁποῖος εὐτυχῶς εἶναι ἀντάξιός τῆς νέας σταδιοδρομίας τοῦ ἔθνους.

Ἡ μέχρι χθὲς δρῶσα ἐπανάστασις, θὰ εἶναι ἡ τελευταία; Πιθανόν, διότι εἰς τὰς νεωτέρας κοινωνίας, ἡ ἐπιστήμη, εἰσδύσασα παντοῦ, προλαμβάνει τὰ νοσηρὰς ἐκδηλώσεις δι' ὄργων. Ἐνέσεις δὲ πρὸς πρόληψιν τῶν λαϊκῶν ἐξεγέρσεων εἶναι τὰ νομοθετικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα συντείνουν εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι περισσοτέραν εὐδαιμονίαν τῶν λαϊκῶν τάξεων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ σπουδαιότερον ἔρισμα εἰς τὸν βίον τῶν ἔθνων. Εἶναι εὐχάριστον ὅτι τὸ νέον σύστημα ἀντελήφθη καὶ ἤρχισε τὴν ἐφαρμογὴν τῶν φιλολαϊκῶν μέτρων.

Ἄς χαίρετῆσωμεν ὡς εὐελπιν οἰωνὸν στερεῶς βουλήσεως τὴν χθεσινὴν νέαν λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν. Εἰς ἐτυμηγορίαν ταύτην οἱ πολιτικοὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ λαϊλαψ, καὶ ἡ ἠπιωτέρα μιὰς ἐπανάστασεως δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι ἀκροθιγῶς δικαία, θὰ ἴδωσιν βεβαίως, ἐν τῷ πατριωτισμῷ των καὶ τῇ ὀξυδερχείᾳ των, μίαν ἐξέλιξιν τῆς ἐθνικῆς προσπαθείας πρὸς βελτίωσιν, συνεργαζόμενοι εἰς τὴν πτέρυγα ἐκείνην τοῦ Κοινοβουλίου ἢ τοῦ τύπου, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἐντιμωτέρα τῆς ἄλλης ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει.

Τὸ ἐβραϊκὸν ρητὸν ὅτι ὁ Ἰσραήλ εἶναι ἀήττητος ὅταν εἶναι ἠνωμένος, ἐφαρμόζεται παντοῦ ἀλλ' ἰδίᾳ εἰς τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν, ἡ ὁποία ἔχει τὴν ὁμοιότητα, ἐκ πολιτικῆς ἀποστολῆς καὶ ἱστορικῶν περιπετειῶν μὲ τὸν Ἰσραήλ.

Η «ΙΣΡ. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ»

— Τῇ 25 Μαρτίου θὰ γίνονται τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἰβου, Συνεδρίου τῶν Ἀνατολιστῶν, εἰς τὸ ὁποῖον, καθὼς εἰς τὰ προηγούμενα πολλὴν θέσιν κατέχει ἡ ἐβραϊκὴ γλῶσσα. Πολλὰ ὑπομνήματα ἐστάλησαν ἤδη ἀναφερόμενα εἰς τὰ ἐβραϊκὰ γράμματα. Μεταξὺ τῶν ἐλλήνων, ὁ κ. Νίκος Μπέης κατέθεσε μελέτην περὶ «ἐβραϊκῶν λειτουργικῶν βιβλίων εἰς τὴν ἑλληνικὴν.»